نه

Ketabton.com

(c) Ketabton.com: The Digital Library

پښتو متلونه

PROPERTY OF ARIC
Established

مهتمم: محمد دین ژواک

الازهر خپرندویه مؤسسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژنده

پښتو متلونه

PASHTO PROVERBS

مهتمم: محمد دین ژوال

چاپ شمیر: زر ټوکه

چاپنیټه: منی ۱۳۸۲

کمپوزر: سید سلیمان هاشمي

خپرونکی: الازهر خپرندویه مؤسسه

پته: قصه خوانی پوست بکس ۴۶۳ پېښور

ټیلفون: 091-2564414

alazharco@homtilal.com

د چاپ ټول حقوق خوندي دي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

Pashto Proverbs

الازهر خپرندویه مؤسسه

پته: ډهکي نعلبندي، قصه خواني، پیښور - پاکستان

E-mail: alazharco@hotmail.com

Tele: +92-91-2564414

PROPERTY OF ACKU 11326

پښتو متلونه

پښتو متلونه د پښتو د شفاهي ادب يو د غوره برخه ګڼل کيږي.

دا متلونه له ډيرو پخوا څخه موجود او زموږ د نيکونو غوره، قيمتي، تللي او پخي ويناوې دي، چې د نکلونو په شان خوله په خوله تر دې وخته رارسيدلي دي.

د پښتو متلونه د ويلو تاريخ هم د لنډيو په شان، معلوم نه دی او نه يې ويونکی معلوم دی.

بلکې په هرد زمانه کې ويل کيږي او هر څوک يې وايي.

متلونه د ټولو پښتنو د خولې مرغلرې دي، چې خورې ورې د خلکو په ذهنو کې پرتې دي. د متلونو عبارت خوندور، لنډ او پر لوی مقصد په کې ځای شوی دی. پښتو متلونه که څه هم زيات په نثر کې شامليږي مگر ډير يې وزن او قافيه هم لري.

له متلونو څخه د هر قوم د پوهې، تجربې او فکری لوړتيا اندازه معلوميږي، ولې چې متلونه هغه پخې خبرې دي، چې له ډيرو تجربو څخه وروسته په لاس راغي او د ژوندانه لارښوونکی ګڼل کيږي.

متلونه په وينا کې خوږوالی او قوت پيدا کوي او عبارت پرې ښايسته کيږي. دا وجه ده چې شاعران او ليکوالان يې په خپلو ويناو کې راوړی او دا د بديع په فن کې يو صنعت ګڼل شوی دی.

د متلونو پېژندنه دوې خواوې لري: یوه دا چې د ویلو اصلي ځای او پېښه یې شوې ته معلومه شي او بله دا چې داستعمال ځای یې [illegible] ی معنې یې حقیقي او دوهمه یې کتابي او مجازي [illegible] مثلاً: دغه متل (مات لاس غاړې ته لوېږي) حقیقي معنې هم موجوده ده ، ولې چې د چا لاس خوږ او مات شي، نو رښتیا یې غاړې ته اچوي او مجازاً په داسې ځای کې ویل کیږي ، چې یو عاجز او بې وزلې سړی د خپل ځان غم ، په کوم مالدار یا یو مشر باندې اچول غواړي.

پښتانه متلونو ته ډېر اهمیت ورکوي . هر متل ورته د کاڼي کرښه ښکاري او هغه یو پوخ او غټ دلیل بولي. پښتو متلونه د پښتنو داجتماعي ژوندون پوره نمایندګي کوي.

د پښتو متلونه ډېر او په زیات اندازه دي او لکه د لنډیو په هره خوا کې په بیل بیل ډول د خلکو په سینو کې پراته دي.

د پښتو متلونه ډېر پخواني او لرغوني معلومیږي ، ځکه چې د متل جوړیده او شهرت ډېر زمانه غواړي او ډېر زر د متل حیثیت نه شي موندلای.

د غه شان ښایي چې د متلونو په عبارتونو کې هم ډېر توپیر نه وي راغلی، ځکه چې د متلونو عبارت او لفظ دیو روایتي متن په توګه په خپل اصلي رنګ ساتل کیږي او د زمانو بدلونه په کې زیات تغییر نه پیدا کوي.

د پښتو هر متل لکه د لنډۍ یو ځانله خپلواکې مضمون یا په بله ژبه د یوې پېښې او واقعې لنډیز دی. د پښتو یو څو متلونه دا دي:

چې بد گــــــرزي، بد بـه پـرزي
له پروت زمـري نه، گـرځنده گيـدړ ښـه دي
ژرنـده كــــــه دپـلار ده، هـم پـه وار ده
كــه غـــرلوى دي، پـه ســـريې لار ده
دلټ غــويى آخـر خـاوند قـصـاب دي
د بهـر لـه گـټـندوى نه د كـور و تـندوى ښــه دي

د پښتـو متلونـه تر اوسـه پورې ټـول نه دي راغـونډ شـوي او لكه د پښتو ادب د نورو مرغلرو په شان، د پښتونخوا په غرونو او درو كې لا هماغسې لكه لالونه پټ پراته دي.

پښتو ټولنې له پخوا څخه د پښتو متلونو د راغـونډولو په كار لاس پورې كړى دى. د پښتو متلونو لومړى مجموعه په (۱۳۱۸) كال كې خپره شوه. په دوهم ځل يوه بله مجموعه په (۱۳۲۷) كال كې دچاپ ميدان ته راووتله چې ښاغلي محمد گل نورى ټوله كړې وه، مگر په دغه مجموعه كې له ادبي چوكاټ نه وتلي نا سپيڅلي متلونه هم راغلي وو او ځينې لفظي كمزورى په كې هم ډيرې وې، نو د پښتو ټولنې د ادبياتو څانگې د دغو متلونو پوره سمون او سپيڅلتيا ته ملا وتړله، نوى متلونو يې هم راټول كړل او په نوى شكل يې د چاپ د پاره تيار كړل. د دې مجموعې د متلونو شمير (۲۷۹) ته رسيږى.

د دې متلونو په ترتيب او چاپولو ښاغلي حفيظ الله خان او ښاغلي ژواك پوره زيار ويستلى دى، چې زه د دواړو زيار او زحمت د قدر په سترگه گورم او د ځان او د دوى د پاره له خداى څخه د پښتو ژبې د زيات خدمت توفيق غواړم.

«رشتين»

(الف)

*ابا کور نشته، له ادې دارر نشته.

ابا گورد، خورجین یې گورد.

ابا او بو یوړ، ویل یې ابا څه کوې، غاړې غرونه یې یوړه.

ابی زرد شود، له شوقه و نه لویده.

*اتڼ وهه شیر داده، نن بیا دچرگ شیر واده. (۱)

اتنه وزان شې، چې امرالدین دې ناري کوی. (۲)

* اختر پټ میړه نه دی.

اختر تیر شو، متایې یې هیرد نه شوه.

اختر د یوه سړی نه دی.

آخر عمر د خواری دی.

اخنبې چې روپې شیندی، د کلی تولې پیغلې به یې خدمت کوی.

اخنبې چې جیب تړلې وې، په خوابنې او خوبنینې یې قدر خورلې وی.

اخور یې جوړ کړ، ویل یې اس به خدای راکړی.

* ادب له بې ادبه زده کیږی.

(۱) - شیروا یوه لهجه ده، چې د بنوروا په عوض ویل کیږی.

(۲) - دا متل د کندهار په خوا کې شهرت لری.

ادب له زخمه اخیستل کیږي.

آدم خان ذي په خیال گوروان درغلی دی.

ادې چې زوروره ده، دبابا د زوره ده.

ادې مه یې پوکه، چې سر یږي.

* ارزان بې علته نه وي، گران بې حکمته.

ارمان به کړې هلکه، بیا به نه مومې ادکه.

ا .ان چې وزوستی عقل لومړی وای.

اره اره، یوم پر غاړه. (۱)

* اړ ستر گې نه لري.

اړد په اړد خلاصیږي.

* ازاری ته په ازارولو گناه نشته.

ازمویلی څوک نه ازمویې.

ازمایلی بیا مه ازمایه.

ازموینت اول په کال او تلین ؤ ، اوس دم په دم دی.

* اسان یې نالول، چونگښو هم پښې پورته کړې.

اسمان لرې، مځکه سخته.

اسمان چې گږیږي، هو مرد نه اوریږي.

اسمان به ولاړ وي، لاپ به مردار وي.

اسمان چې وریځې ښوروي، باران به وکړي.

(۱) - دا متل دکندهار په سیمه کې ویل کیږي. اره اره دلته د زراعت کروندې په معنې دی.

کونډه چې سترګې تور وي، مېړه به وکړي.

اس مې د ر کړ، خو پرې سپرېږې به نه.

اس خپلې وربشې خپله زيا توي.

اس پردی، سپور پرې مېري.

اس دې له بله، لښته دې له ځنګله، چې نن يې نه زغلوی، نو لا کله.

اس لره، په لاس لره.

اس ششنی، خر رايي، غاتری نوری بلا وايي. (۱)

اس که ټکنی دی، مېدان لنډ دی.

اس چې خدای خوار وي، نو يې يابو کړي.

اس يې هغو ته ورکړ، چې د تانګ د تړلو يې نه ؤ.

اس يې په خر د بار کړ، خر يې پرې مردار کړ.

اس چې د خرو سره تړي، خر يې خري زده کوي.

اسان يې په سوو ګټي، مېړونه يې به خولو ګټي.

اسياوان چې تسپې اړوي، ژرنده ګړی خطا کوي.

اسيل په ګډله کې، کم اصل په ګزبرد کې. (۲)

اسيل چې خوار شي، ته خاورې کېږي.

اسيل کوتيور، کم اسل خپړور.

اسيل نه ورکيږي.

اسيل ته اشارت، کم اسل نه کوتک.

(۱) - دا متل د کندهار سيمې دی.

(۲) - دا متل د کندهار د سيمې دی.

اسیل ختا نه لري، کم اسل وفا نه لري.

اسیله ځان دې کچه کړ، چې پرتوګ دې الچه کړ.

اشه ښه دډ که ګوله، مه يې يوه وينې مه بله.

*اغزی له اولې ورځې تیره وی.

اغونده ګډله، خو، له پوره څخه زغله.

*اکویو په بل پورې پکو.

*الا بلا به ته کړې، لور او زوی به پرې ماړه کړې، دمولا جواب به څه کړې.

الف که څه نه لري، بې هم لښکر نه لري.

الحمد هغه الحمد ده خو، خوله دملا عثمان غواړی. (۱)

الو په شلتالو نه پیوندیږی.

* امانت مځکه هم نه خیانتوی.

امانت اوښ په نوا له نه وی اموخته.

اموخته خور، بلا خور.

اموخته خور، ښه دی که میراث خور؟ ویل یې: اموخته خور.

امیر یې ورکوی، شیخ میر یې نه ورکوی.

امیر چې ظلم کاروی، اور بل په تهول دیار وی.

* انا سپرد، کښود یې باندې.

انا مړ شود، تبه یې وشلیده.

(۱) – دا متل د کندهار خواته دا ډول ویل کیږی: الم نشرح هغه الم نشرح ده خو، خوله دملا عثمان غواړ.

انبار دې وی، خروار دې وی.

انسان، تابع د احسان دی.

انسان تر کاڼي کلک، تر ګل نازک.

انسان بې وزره مرغه دی.

* اوباز یم، خو بې ګودره نه ګډېږم.

اوبو اخستی، ځګ ته لاس اچوی.

اوبه په اوبو، شیدې په شیدو.

اوبه په ډانګ نه بېلیږي.

اوبه په سړه ځی، نه په جګوالي.

اوبه پورته وهه، کښته یې لار ده.

اوبه چې ترسر تیرې شی، څه یو نیزه، څه دوې نیزې.

اوبه په کمزورې ورخ ماتیږي.

اوبه د سر له خوا خړیږی.

اوبه که بربې دی، تر پله لرې دی.

اور او اوبه نه سره یو ځای کیږی.

اوربشې څه په مڅکه کې، څه په جوال کې.

اوربشې که د روپۍ سل منه شي، د خره په کې یو لپه ده.

اور ته خپل او پردی یو دی.

اور له خپلې لمنې لګیږی.

اوږد دې په اوږد منت دې پر څه.

اوږد په موټې، غوړی په ګوته.

اوړه خیشته پیشته کړي، منت پر تناره کړي.

اوړه د میچنی، زوی د خچنی.

اوړه که تمام دي، پیمانه خویې پر ځای ده.

اوړه یو موټی نه لري، تنور یې پر بام جوړ کړی دی.

اوړه یې یو موټی نشته، شل تر تنورو نه دي.

اوسپنه په اوسپنه ماتیږي.

اوسپنه چې ځومرد تکیږي، هغومرد پخیږي.

اوس دې اوښی کړې، چې د ماشو پر وړ دې پرې وخوړ. (۱)

* اوښان نه ژاړي، بارونه ژاړي.

اوښ په خپلو متیازو کې ګوډیږي.

اوښ په سر باري نه درنیږي.

اوښ په غلبیل نه درنیږي.

اوښ تر پولې لاندې نه شي پټیدلای.

اوښ په بډ نه وهل کیږي.

اوښ له بارد ولوید، له بړبړ د ونه لوید.

اوښ چې یې په نته کړ، نو یې اوړ ته کړ.

اوښ دې اوسار کړ، نو دې په لار کړ.

اوښ ته یې ویل: الغبندي وکه، ده ویل: په کومو لاسو.

اوښ ته یې ویل: لوړ ښه دي که ځور؟ ده ویل:

ددرو وارو دې بیخ ووځي.

(۱) - د ماشو پروړ ته په ننګرهار کې کتي وایي.

اوښ ته يې ويل: لوېې وکه، دد جړونګان له بيخه وکښل.

اوښ ته يې ويل غاړه دې کږه ده، ده ويل کم ځای مې سم دی.

اوښ چې ولاړ، مهار يې زده څه کوم.

اوښ که غټ دی هم دشيدو تمه ترې مه کړه.

اوښ که هر څو نه لوی دی، الوتې نه شی.

ښه! هر څه دې بې هوښه.

اوګره په تلوار نه سړيږی.

اوګره چې سړيږی، بلا پرې لګيږی.

اوګره ځنې توی شود، ويل يې په نصيب مې نه ود.

اوګره مو درته ساتلې ود، خو پاته نشود.

اول اتام، پسې کلام.

اول ځان، پسې جهان.

اول حق د ګاونډی دی.

اول زده کړه، بيا کوزده کړه.

اول سلام، بيا کلام.

اول ميړانه په سيالی ود، اوس سپيتانه په سيالی دد.

اول مې نه خوړې هزا سلاخې (۱) اوس د خوار پلاو محتاج يم.

اول هميانی ګورد، بيا نو شی رانيسه.

* ايلچی ته نه بند شته، نه زندان.

ايړا پور غواړی، بيړا نور غواړی.

(۱) - هزار سلاخه يو ډول ډوډی دد، چې ويشلی يې هم بولی.

(ب)

* بابا ویل ، ادې به منل.
بابا چې غلا کوله، اول به یې له ملا کوله.
بابا حلالوه پوخې (۱) یې مه حلاله.
بابا دې خدای وبخښې، منګر د سهار په لمانځه کې سست ؤ.
بابا که لمونځ نه کاوه، کفر یې هم نه وایه.
بابا که کار کم کاوه، بیا یې محکم وایه.
بابا ګیلې کوی، ادې پیرې کوی.
بابا لرې مې واده کړه، چې ستا کنډولې واړه ګتورې کړم.
باچهان چې داو کړې پیروی خوری وس یې رسیږی.
باچهی باچهانو لره ښایی، لویی خدای لره.
بادچه پاسنی شی، د باران دستی شرنګی شی.
باران په تیرا، وشو، خرد یې د لړه مورې یووړه.
باران وشو چاکو نه پټ شول.
بارونه یې تړل، اوښانو ژړل.
بار یې په شانو شو، وړای یو لرګی یې بل پر کنبیښود.
بازار ته څه وړې، ویل : طالع.

(۱)- پوخې دورې معنی لری.

باز چې خپله ځاله پرېږدي، ځای يې د پاچا منګول شي.

باز چې هر څومره خوار شي، چونګښې نه خوري.

باغ چې لانښ شي، باغوان يې خوار شي.

باغ د باغوان دی، ژرنده د ژرنده ګري.

باغ که باغوان لري، چغال (١) هم خدای لري.

* بټې کوټې چې خوار شي، نري وريجې خوري. (٢)

بخت په ټنډه دی، نه په منډه.

بخت چې د زور مل شي، هر کار يې جلبل شي.

بخت چې کوټه شي، باچهان ټکرې خوري.

بخت په کوټې دی یا په کوڅې.

بخښښ په لک، حساب په کک.

* بد بانجڼ اپت نه لري.

بد بوټي بلا هم نه وهي.

بد به دې په زړه لرم، سلام به دې په خوله لرم.

بد به يم، نه له ورور سره.

بد په بلا اخته نه دی.

بد تربور په بده ورځ په کار يږي.

بد زوی، نه زوی.

بد عادت، چې زور ور شي، عقل مرور شي.

---

(١) - چغال ته سور لنډی هم وايي.

(٢) - دا متل د ننګرهار د خوا دی بټې کوټ د يو ځای نوم دی.

بد مه راسره کوه، ښه دې نه غواړم.

بد مه کوه، بد به نه وينې.

بده ماينه پرينبوله کيږی، بد کښت نه پرينبوول کيږی.

بده ماينه، تنګه موچنه دده.

بده ماينه کړه لښته دده ، ماته به شی سمه به نه شی.

بده ورځ کله کله وی.

بد ياران په بده ورځ په کار يږی.

بدی پر بدی واوښت، بدی تښتر تړې لاندې واوښت.

بدی چې نه کړی بدې چارې، بدی به چا واژه پر لارې.

* بداى يې له خوراه ګتې، خوار يې له بډايه.

* برښه له لارې اوړی، اووړی نه اوړی.

برج دې تر آسمانه، سپی دې له لوړی مری.

برج مې جوړاوه رانه کادانه شوه.

برخې تولې ازلی دی، نه په زور نه په زاری دی.

برخې ويشه، ميږونه ګورد.

برمته، د بدی بانه دد.

برد يې وهه کوزه يې لار دد.

بريت ښه بريت دی، خو په خوشې شونډه ولاړ دی.

بر يې شته، برکت يې نشته.

* بزه په خپل ښکر نه درنيږی.

بزه چې پر بام خيژی، ليوه نه هم ښکنځل کوی.

* بلا بیده شه وی، نه ویښه.

بلاه چې په مخ ونه وهی، پر څټ نه وهله کیږی.

بلا په مخ وهله کیږی، نه په شا.

بلا له هغه پاڅی، چې یې ګړنګ تر پزې څاڅی.

بلا له خپلې لمنې پورته کیږی.

بلا وه، برکت یې نه و.

بلا وه که بلاګی، ابا یې مړ که په چورکی.

بل ته ګوته نیول کیږی او ځان ته نه.

بلخه بې تمیزه، لالی راغی بې کمیسه.

بللی، خور ولې.

بلمنګی خواږه دی، له پردیو څه مانه دی.

* بنیادم یو نور، جامه یې دوه نوره.

بن به دې تندی وهی، یوربه دې لینګی وهی.

بنده اریان، خدای مهربان.

بنده راشه د خدای خپل شه، لکه پر ځان هسې په بل شه.

بنده چې داد کړی، نو بیا یې یاد کړی، الله چې داد کی

نو بیا بې بناد کی.

بنده لری نښلولې، مرګی لارې ورته نیولې.

بنده وترل بارونه، مولا وکړه خپل کارونه.

بنیادم بې وزره مرغه دی.

بوچ له اختره خلاس دی.

بورې هم ژاړي ، وراره هم ژاړي.
* بياله که تر رود لاندې؛ اوبه ئې پکښې بهاندي.
بې چرگه به هم سبا شي.
بې ډوډۍ اوسې، بې کوره مه اوسې.
بې ډوله مه گډېږه.
بيړۍ په نيت چليږي.
بې زحمته راحت نشته.
بې زاره دې د خيره، خوسپې دې د ر گرزوه.
بې ستا څوک جنت ته نه ځي.
بې ښځې سړی ښه دی، نه په کور کې هميش جنگ.
بې عقل دونه په بل نه کوي، لکه په ځان.
بې عقل جمال خوښوي، عاقل کمال.
بې عقل زوم د خواښې په پاتو ختا وزي.
بې گودره مه گډېږه.
بې کارۍ لنگيږې ، خوارۍ ترې زيږي.
بې کارۍ د بد بختۍ زانگو ده.
بې کسه بدې نه شي پاللای.
بې گودره چې گډېږي، خود به يې سين وړي.
بې ما دې شل نه کړه.
بې مزده کار مې نه زده، چې مزد راکې کار مې ښه زده.
بې ميوې ونه څوک په ډبره نه ولي.
بې وخته ميلمه يې له خپله بخته خوري.

* * * * *

(پ)

* پاړوګرد مار له لاسه مرې.

پاک اوسه، بې باک اوسه.

* پتېه وم، پتېه به ځم.

پر اخوند بنوروا هم ډيره ده.

پر اوبنې سپور، سپيې و خور.

پر پچه وخوت، کشمير يې وليد.

پر پوست ـ سيکه نه وهله کيږي.

پر خره يوه ليه اوربشې ډيرې دي.

پر خره سپور، خر غنې ورک.

پر خوره مځکه هر وابنه شين کيږي.

پردې خر، شل منه وړې.

پردې غم تر وارې سور دي.

پردې خر، په شاز ورور دي.

پردې زوې، نه زوې.

پردې سپې، په دودي خپل.

پردې جنګ، نيم اختر دي.

پردې کټ، تر نيمو شپو وي.

پردې غوښه په ځان پورې نه نښلي.

پردې موچنه پر پښه معلومېږي.

پردی مال نه خپلیږي.

پردی مور مه کړې سودمنه، چې سل ښه ورسره وکړې، دا به تل وي گيله منه.

پردي دودی تر زر منه تيرې لاندې ده.

پردي ورکړه، نيمه خوا ده.

پردی خواره يا پور دی يا پيغور.

پردو، تروو ته او گره مه پخوه.

پرانده، شپه او ورځ يوه ده.

پر سر مې دې زړوکي وي، تر مخ مې دې زلمی وي.

پرښو تلوار، پر بدو تامل.

پر کور نگ نيم من دا نه ډيره ده.

پر لڅه خيټه يې ملا تړلې ده.

پر لوړه وخيژه ښار وکړه، ښو چې نور کړي هغه چار وکړه.

پر ملا يې لمبول دی، په خدای يې بخښل دي.

پر هغه دې خدای ميلمه که، چې ميلمه يې نه وي ليدلی.

پر يوه سړي چې دوه شي، رڼا ورځ پرې توره شپه شي.

* پړ مې کړه، مړ مې کړه.

پړ هم وراشه لري. (۱)

* پز پريکړې که شرم درلودای، دچړې نوم به يې نه اخيست.

---

(۱)- وراشه - اخلاق

* پسرلی دی ځان اګاه کړه ، ځان ته ژیړه غوا پیدا کړه.
پس له واده څوک سندرې نه وایي.
* پښتون سل کاله پس وار واخیست ، ویل یې چې اوس مې هم تلوار وکړ.
پښې موړ شو ، چې پا ته یې کوږ شو.
پښه مې دې پاس وی ، که په خره وی، که په اس وی.
پښې هلته ځی، چې زړه ځی.
پښې لوڅې ښې دی، نه تنګې موچنی.
* پک په پمن پورې خاندی.
پک نه په سر تار لری، نه په چا کار لری.
پکه دادې لا بله سپکه.
پکې سر په خیال کې ، چې میړه یې شاباز خان دی.
* پګړۍ چې له سره ولویږی، په اوږو تکیه شی.
* پلار یې کړه، خو په لار یې کړه.
پلار یې ګټی، زوی یې څټی.
پلار یې په اته، زوی یې په شپیته.
پلار ګټیلی ، زوی ته هیڅ دی.
* پنډ یې مه ګوره ، ایمان یې ګوره.
پنځه ګوتې سره برابرې نه دی.
پنځه ګوتې په خوله مه منډه.
پنځه چرګانې په یو کور کې ښې دی، نه یو نسواری.

* پور په غاړه، میړه مرداره.
پور چې تر سل تیر شو، وچه یې مه خوره.
پور چې ډیر کوی، لور لړی.
پور چې ځنډنی شی، خوردنی شی (خندنې شی).
پور چې ځنډنی شی، جنګنی شی.
پوړ په نه دولت حساب دی.
پور په ورکړه خلاسیږی.
پور ته ګورم پاڼ دی، کښته ګورم پړانګ دی.
پور دې پور، منت دې نور.
پور که د پلار شی، خواړه پرې حرام شی.
پوروړې به له نیستمن نه څه یوسی.
پور ورکړی، غلیم وژلی.
پوره ورک دې کړه، دوه کوره.
پوستین یو تودوی، بل نه ځایوی.
* په اوړی یې ګټه، په ژمی یې ښته.
په باد راغله، په باد ولاړه.
په یارانه کې تل بنګړې ماتیږی.
په باغ کې الو، په کلی کې بلرغو. (۱)
په باران پسې پتې ګرزوی، په خیرات پسې شکرې.
په بد نیت کلی نه ړنګیږی.

(۱) - به لرغو - ایله ګرد

په بد زوی ښه پلار یاد یږی.

په بدلو څوک نه لویږی.

په بل وطن کې د ښو کښت کوه تیر یږه.

په پته خوله څه نه کیږی.

په پردی کور سل میلمانه هیڅ دی.

په پردی مال ځوانی نه کیږی.

په پردی مُلک خانی نه کیږی.

په پوښتنه سړی مکې ته ځی.

په تیاره کې خپل سیورې هم نه ښکاریږی.

په تیاره پسې رڼا ده.

په مرگ یې ونیسه، چې په تبه راضی شی.

په تیر پسې تر تاب نشته.

په تش گومان، بد بخت وخوړ خپل ایمان.

په تش لاس چې اخلاص کړی، څوک به خلاس کړی.

په تول بابړ، یو لوړ.

په جنگ کې مړی کیږی.

په جنگ کې یو گام د سلو کلو لار ده.

په ځنگله کې یې وزیږوه، په بازار کې یې لوی کړه.

په مځکه کې چې کانډیال وی، د بادار یې تش جوال وی.

په څاڅکي څاڅکي ډنډ جوړیږی.

په چا چې د خدای نظر شی، تورې خاورې ورته زر شی.

په چغل کې اوبه نه دریږي.

په غلبیل کې اوبه نه راوړل کیږي.

په خپلو خپل، په پردیو پردی.

په خپله خر نه لري، د بل په اس پورې خاندي.

په خپله ډوډۍ موړ، په کلي نازولي.

په خپل کور میږی هم زورور دی.

په خوارۍ څوک بد نه ایسی، په بې کارۍ بد ایسی.

په خوراک یې نه یم، په خرپ یې یم.

په خوله «لا اِله»، په زړه غلا.

په خوله خوږ، په زړه کوږ.

په خوله دې شین پسرلی، په زړه دې کړنګ ژمی.

په خوله صاف، په زړه خلاف.

په خولۍ تنګ، په ګیډه لوی.

په درنو درونډ، په سپکو سپک.

په دستر خوان هر مچ زمری دی.

په دوه بیړیو پښې مه ږده.

په دنیا باور مه کوه، ګاهې لوړ دی، ګاهې ځوړ.

په ډیرو کښې یې خوره، په لږو کې یې ویشه.

په ډیرو لیونی خوښ دی.

په رنګ ښایسته، په عمل خوار خسته.

په ړندو کې چیک اغا دی.

په ړندو کې يو سترګې پاچا دی.
په زړه هوښيار، په خوله بې کار.
په ژرنده کې دې شپه شه، د زوم کره دې مه شه.
په سپين سر، مزل په سر.
په سپی د خاوند زړه بديږی.
په سترې مه شی، دچا څه شی، زړه پرې ښه شی.
په سترګو ګورې، په زوی لورې.
په سرو کې توپير دی، څوک لال دی، څوک کورټ کانې.
په سره سينه چې کيږی، په جنګ کله مونډل کيږی.
په سلو وهلی ښه دی، نه په يوه پړ.
په شرم هغه شرميږی، چې په شرم پوهيږی.
په شوتلو کې چې وابنه کوی په دې کې يې هم چل دی.
په شلومبو که چاغيدلې، غړکه به چاغه وای.
په شيدو سوی، مستې پوکی.
په شمله دې شوم غلطه، کور ته چې دې راغلی، يود اوښه بله کته.
په ښادی دې ښاد نه شوم، په غم دې تورې تلبه وسوم.
په ښه پردی خپليږی.
په ښه ورځ هم بده ورځ نه هيريږی.
په ښه کې ورور، په بده کې پيغور.
په صورت کې نری دی، په کار ګړندی دی.
په ظاهر دوست، په باطن ورو ست.

PROPERTY OF ACKU

په عُمر کشر، په عقل مشر.

په غرمو يې وګټه ، په سيورې يې وخوره.

په غره کې اور بليږي، سورناچي ورته نڅيږي.

په غم کې نارې وې، په ښادۍ کې نغارې.

په غوجل کې چې يوه وميږي (۱) رنګ د ټولو بد کړي.

په کام پسې ناکام دی.

په کلي دعوه ده، په ډم ناره.

په کور کې يو ټک دارو نلرې، پر ځان يې نوم غمباره ايښې ده.

په کور کې نه کوک نه پياز، اروړي د وازګو.

په کولمو کې خواره کوچ، خبرې د غورمڅ . (۲)

په ګازرې نه يم، په خرپ يې يم.

په ګټه نه پوهيږي، خوراک ته يې کړيږي.

په ګرزيدو نه مري، په کښيناسو مري.

په ګورم کې يې غوا نه درلوده، د ګوروان سر يې مات کړ.

په ګوړه ويلو ، خوله نه خوږيږي.

په ګوشته کې هم ځوانان شته.

په ګيډه مې شوتل دی، په ملا مې توره سپر دی.

په لاس کار، په زړه يار.

په لاس کې يې شړشم زرغونيږي.

---

(۱) - ميږل- متيازې کول.

(۲) - غورمڅ- دمچانو شورماشور.

په لېمڅي کي لور ښځه لټوي.

په دردي وابنه پور دی، نه چي کبلي.

په مځکه شیوري نه لري، په اسمان ستوري.

په مرګ یي ونیسه، چي په تبه به راضي شي.

په مړو ایرو کي، ډکي مه وهه.

په مسجد کي لمونځ او کتاب، په چوک کي چلم او رباب.

په ملنګ، څه کلنګ.

په نا ازمویلي اشنا، باور نه شي کیدای.

په نابلده سپي هر سړی غونډي واروي.

په ناسته غومبر نه کیږي.

په نهو میاشتو کي نه پخیږي، په نهو ورځو کي پخیږي.

په وهلو څوک نه سمیږي.

په هر شي کي ښه او بد شته.

په هر غار کي ګوتي مه منډه.

په هغه واله کي چي اوبه تللي وي، بیا راځي.

په هندوستان یي ګټي، په چوره ګلي یي بایلي.

په یوه هلو کي دوه سپي په جنګ اچوي.

په یارانه کي بنګړي ماتیږي.

په یوه باندي چي دوه شي، رنا ورځ پري توره شپه شي.

په یوه بړستن کي دوه لوڅ نه پټیږي.

په یوه تیکي کي دوه توري نه ځاییږي.

په یو ځپیره دوه مخه خوړېږي.

په یوه زین کې دوه تنه نه ځاییږي.

په یو ځنګله کې د دوو زمریانو شپې نه سبا کیږي.

په یوه کتاب څوک نه مُلا کیږي.

په یوه ګُل نه پسرلی کیږي.

په یوه ګیډه دوه منته مه اخله.

په یوه لاس کې دوې هندوانې نه اخستلې کیږي.

په یوه مړي موړ شوې، په ټول کلي سور شوې.

په یوه موزه کې دوې پښې نه ځاییږي.

په یوه ودانه، په دوهم ورانه، په دریم ډاګ ډګنی.(۱)

* پیاز دې وي، په نیاز دې وي.

پیریانو ته، غزنی څه دی.

پیر که خس وي، د مرید بس وي.

پیر نه الوځي، مرید یې الوځي.

پیشو چې ایساره شي، ونې ته خیژي.

پیشو چې جنګ کوي، منګولې مخ ته نیسي.

پیغله که هر څو مته کوره وي، تر کونډې خوندوره وي.

پیل که له تندې مړ شي، یو زنګون اوبه یې لا په نس کې وي.

پیل چې ژوندی وي، یو لک وي، چې مړ شي، دوه لکه شي.

پیل تلی، تلی پر پکې ودریدی.

(۱)- ډاګ ډګنی- سپیره میدان.

(ت)

* تا به‌ولی، ما به‌خوړکی.

تاته یې لور پخوی، موږ ته یې تنور پخوی.

تاته یې ابی پخوی ، ماته یې تبی پخوی.

تا زیان چې هوسی نیسی، دهغو خولې توري وی.

* تر اوبو دمخه گاولې. (۱)

تر تناره یې موری لویه ده.

تربور ته بې وروره مه‌شې ، وروره ته‌بې زویه.

تربور وژنه، خو شرمود یې مه.

تربورچې خرشی، پې مه سپریږی.

تربور که‌هر شومره خوار شی، دخره گمان مه‌وربانديې کوه.

تربور د تررمی موږی دی.

تر بې عقل دوست، هوښیار دښمن ښه دی.

تر بې عقلې ناوې، هوښیارد کونډه ښه ده.

تر بیکاری ، بیگاری ښه‌ده.

تر پردی زوی، خپله‌لور ښه‌دد.

تر پردی مصری توري ، لور پر غاړه ښه‌دی.

تر تیارې، برخه‌مه‌تیرېږه.

---

(۱) - گاوله‌یو خاص ډول دپښو بوښ دی.

تر تشه ولاړه، په خرپ نړیدلې ښه ده.

تر توري وهل، ډوډۍ ورکول گران کار دی.

تر څو چې ربنتیا راځی، دروانع به کلی وران کړي وی.

تر څو چې پر مړ نه کړې، پوست یې مه خرڅوه.

تر خوینې نس، را پیښې.

تر خوړلی، لا امید ښه دی.

ترخه خوره، خو ترخه مه وایه.

تردې یې تیر، هغه نور یې ستا گنډیر.

تر رمې یې، سپی ډیر دی.

تر رنگ یې، خوند ښه دی.

تر زرین پوښه پیاده، دغوایی سپور ښه دی.

تر سړی گټې، تود تاوان ښه دی.

تر سلو داوو، یوه برمته ښه ده.

تر سلو منو خوړلی، یو چارک کرلې ښه دی.

تر کوره به درسره یم، نه تر گوره.

تر شیر یې، په ښوروا خوشاله دی.

تر مزد یې شکرانه ډیره ده.

تر پروت زمری گرځند گیدړ ښه دی.

تر مورو پلار خوږی راځه که غوښې خورې.

تر نکل یې وپوهیدې ډیر دی.

تر وژلې ورور، پرې ایښې گومل ښه ده.

تر ورخ تیرې اوبه، بیرته نه راګرځي.

ترور، نیمه مور.

ترپښو لاندې ځمکه مه ګوره، لرې وا تین ګوره.

تر وهلو یې په ځغلولو سترې کړې.

ترياکي، دوه په ايکي.

تر ويش يې په چور خوشاله دي.

تر يوې خُرما، دوې وڅکې ښې دي.

تر پلي ښه دي، نه وتلي.

* تږې په خوب اوبه ويني.

* تش لاس، نر ښځه کوي.

تشه لاسه ته مې دښمن يې.

* تلتک د میلمانه، کوسې د کوربانه.

* تلخي د ځنکندن ده، که دې شپه پر بل وطن ده.

تنباکو که ترخه دي، عملي ته خواږه دي.

* توبه (۱) د میړو خالي ده.

توبه باید دستي وي، هسې نه چې په سستي وي.

تو تکې وایي بې ازاره ده، ویل د چمن چنجیان وپوښته.

تور په توره شپه اخله، چې زیړ ویني شین مه اخله. (۲)

تور د تورې دي، ژیړ د نجونو.

(۱) - د کندهار په جنوبي سرحد کې، د يوې علاقې نوم دی.
(۲) - دا متل دبزګرو دی او مراد ځنې غوا یا غویي دی.

تور لیمځی په صابون نه سپینیږی.

توری په اصل غوټه کوی.

توره سره ښه ده، خونه د ورور په وینو.

توریالی، تول ننګیالی.

توریالی له شا نه واهه کیږی.

توری به لالا وهی، مړی به عبدالله وهی.

توري چې باتیږی، جګړه پیښیږی.

توري چرګې سپینې هګۍ اچوی.

توري نور ځوانان وهی، منصب سدو خوری.

توری سکان وهی، کږې پګړوی هندوان وهی.

توزنه هیله د خدای له کرمه وتلې ده.

توکُل نر دی، اندیښنه ښځه.

توکلی ناړې بیر ته خولې ته نه راځی.

* ته به یې خپل وبولې، دی به دې زوم وخېژی.

ته تر ما جار، زه تر تا جار.

ته خو حینګ داړی وې، زه دې له خندا مړ کړم.

ته خو د ډاګ وې، زه دې درسره د ډاګ کړم.

ته خو د غور وې، زه دې له کمرو وغورزولم.

ته خو د غونډو وې، زه دې هم دغونډو کړم.

ته مې بزې وهه، زه به دې روژې وهم.

* تیاره بدان خوښوی، رڼا نیکان.

تیره تیره ماتوی.

تیر په هیر.

تیره په خپل ځای درنده وی.

تیره ځی ځی دخوار په سر لګی.

تیغ په جوهر خوراک کوی.

تیره چې پرته وی، هوری درنه وی.

(ټ)

* ټال کې ځنګیده، په سر کنډو ودریده.

ټپوسه خپله پوسه، تاته چا ویل چې د بل چرګوری نیسه.

ټک له دواړو لاسو خیژی.

ټینګ عزم غرونه ماتوی.

(((*****)))

(ج)

* جار تر هغه زوی، چې تر هز چا وی نیک خوی.
جار دې شم روپی، چې هم سپر یې هم گډی.
جامه چې د پور شی، په ځان پورې دې اور شی.
اجمې خو دې ښې دی، چې په گیډه ځنگه یې.
* جاهل ته دوه ځله سلام اچوه.
جغ پر غاړه، او جغ غواړه.
* جفا مرگی ښه ده، نه بې اتفاقی؟
* جنگ په وسله، ننگ په غله.
جنگ په شید یاره ښه دی، نه په خاره.
* جنگ پر خاره ښه دی، نه پر شیدیاره.
جنگ جنگی کوی، ننگ ننگی.
جنگ میړه او سپی ژر ښکاره کوی.
جنگ چې نه کوی، د بره لویه اخلی.
جنگ سوړ شو، میری تود شو.
* جوړ صورت چې وی، نیستی نه باندې ورځی.
* جولا شوی نه یې، بیا دې نیچې پتې کړې.

(څ)

* څراغ چې په کور کې لگیږی، بیدیا ته څه حاجت دی.
* څښتن په سپی حُکم وکړ، سپی په لکی.
څښتن یو مزل کوی، سپی دوه.
* څمڅه په ځان غره شوه، چې په دې اوگره سړه شوه.
څنگه چې سوال، هغسې یې ځواب.
څنگه چې ژرنده، هغسې یې دوړه.
څنگه چې دې کور دی، هسې یې زړ تور دی.
څنگه جومات، هسې، بروزې.
څو چې و نه ویشل شی، خبر به نسی.
څوک ځان غواړی، څوک جهان.
څوک چې لاس درپورې بند کړی، مه یې غوڅوه.
څوک چې زحمت ونه گالی، راحت به ونه مومی.
څوک چې دې طلبگار وی، هغه به دې یار وی.
څوک چې بار وړای نه شی، اوره نه ورته نیسی.
څوک چې له قامه لرې اوسی، باد به یې یوسی.
څوک چې پر مخ ځی، باید تر شا وگوری.
څوک چې خوبونه کوی، میښه به یې ترکټی زیږو.
څوک چې غوا خرڅوی، له پړی به یې تیریږی.

ثوک مه‌وهه په گوته، تا به نه‌ولی په‌لوته.

ثوک مه‌وهه په‌نوک، تا به‌نه‌وهی په‌سوک.

ثوک نه‌وايي چې زما دغړ کې خوند بد دی.

ثوک وايي، څه‌وخورم ، ثوک وايي په‌چا يې وخورم.

ثو کوچني ونه‌ژاړی، مور تی نه‌ورکوی.

ثو نه‌چې خرگی ، هغو نه‌يې بارگی.

ثو يې ونه‌شاربی، کوچ نه کوی.

ثو يې چې شاربی، کوچ کوی

* ثه مې په‌هغه‌پسرلی، چې نه‌مې غوا څری ، نه‌خوسی.

ثه توره تیرده‌وه، ثه‌انا وروسته‌وه.

ثه چې په‌دیگ کې وی، په‌ثمڅی کې راخیژی.

ثه چې په کتوی کې وی، هغه‌په ثمڅی کې ږی.

ثه ځورد، ثه پرېږده.

ثه دکورد ، ثه‌د پوره.

ثه په‌هغه‌چار، چې نه‌دې مور کړی وی نه پلار.

ثه نه‌ وو، چې په‌مادې ونه‌کړه.

ثه راوړه، ثه‌به‌یوسې.

ثه زه‌بد وم، ثه‌دبنمنانو لاسونه‌رايسې وتپکول.

ثه غر پنا، ثه‌ور پنا.

ثه ژرنده پخه‌وه، ثه غنم لامدووو.

ثه لاس تر منځ، ثه‌غر تر منځ.

څه مړه، څه ماړه.

څه مور لنګه، څه ترور.

څه وهلي، څه پورې وهلي.

* څې کوې، چې نې کوې.

(ځ)

* ځائې پوز غواړې، تورې نورې غواړې.

ځان ته ښه وايي او ښه نه کړي.

ځان ځانې، خپله خوارې.

ځان دې وخوري نوکري، چې به لړو ډير لري.

ځانه ځانه، تر هر چا ګرانه.

* ځلمي دځواني په نيشه مست وي، دچا نه اوري.

* ځنګل چې اور واخلي، وچ او لانده ټول سوځي.

* ځوان پر غړي، زوړ پر لري.

ځوانه ښځه د زاړه خوا وهي.

ځواني نه پټيږي.

ځواني د زرو روپو آس دي.

* ځاي ته ګوره، بيا نو ښوره.

ځاي در تنګ، اوبه در خړې.

(ح)

* حاجي په مکه کې لټوه، چرسی په تکیه کې.

حال منصور وایه، چې سر یې په دار شو.

* حرام چې دچا په کور ننوتلی وی، حلال یې هم ورسره تللی وي.

* حساب په مثقال، بخشش په خروار.

حساب په کک، بخشش په لک.

حسد هسې نیکی خوری، لکه بل اور چې لرگی خوری.

* حق آخر حقدار ته رسی.

حق خپل ځای نیسی.

حق په تا، حق له تا.

حقې روژې تیرې دی، نفلی زه نه نیسم.

* حیادار حیا کوله، بې حیا ویل : زما څخه بیریږی.

حیوان قیمت په بارداری جگوی، انسان یې په کارداری.

حیوان چې بې کاره شی، هم خوړل کیږی، هم خرڅیږی.

(چ)

* چا په کلي کې نه پرینبود ، ده ویل آس مې د ملک کره وتړی.

چا په ورا کې نه پرینبود ، ده ویل د مخ اوښ زما دی.

چا ته چې شی نه ورکوې، ورته ښکاره کوه یې مه.

چاړه چې د سرو زرو شی، څوک یې په نس نه منډی.

چا مونده ، ما مونده.

* چته زوړ ووینې، په ډیره یې پروړ ووینې.

چته چې ځوان ووینی، صورت حیران ووینی.

* چرت یې واهه، خورجین یې بایلود.

* چرسی چې موزی نه وی، په چلم کې لا سخی وی.

چرسی زوی ، نه زوی، تریاکی ، دود په ایکی.

چرګ په تالې کې ګوره.

چرګ دې یم، حلالوه مې مه.

چرګ په ډیران مه ګوره، پر کاسه یې ګوره.

چرګ چې نتیږی، زړه یې تنګیږی

چرګ چې ځوان شی، پر بام ورو ورو ځی.

چرګ په پردیو غوږو مست وی.

چرګ پر بام کرار ته ، ویل یې چې بام تر ما لاندې و نه نړیږی.

چرګ د مالګی په څکلو څه پوهیږی.

چرگ يو مارغه دی، چې چاونيو دهغه دی.

چرگه مې ناجوړه ده، بانه مې ورته جوړه ده.

چرگه چې ببره شي، له پيشي نه کمه نه ده.

چرگه د جولا لاړه، نوم د ملک وشو.

چرگه زما، هگۍ د بل کره اچوی.

* چغال ته الو نه رسيده، ويل يې دا تروه دی.

چغال پر نعمت شکر کينې، چرگ يې د خولې ووت.

چغری ښنبتن نه موند، امر خيلو وطن؟

چُغل په خوی غل، چې چُغلی کوی د بل.

* چور په اجاره دی.

چوغکې دی، يو تر بل چابکې دی.

چې اړ شې، وخره ته هم ماما وايې.

چې اختر تير شي، نکريزې په ديوال وتپه.

چې اوبه وی، تيمم ته څه حاجت.

* چې اوبه نه وی، ژوندون گران دی.

* چې اوبه ته وايې «پانې» سر يې لاندې که ترکانې؟

چې اور يې بل شي، خدای يې مل شي.

چې اوش دی کړ، ويې تړه؟

چې اول لرې، آخر نه لرې.

چې ايمان وی، مرگ څه دی.

چې بابا ژوندی ؤ، د ادې په لاس کودې ؤ.

چې بابا ژوندی ؤ، هلته ادې ادې وه.
چې بابړ یې، زما په کتاب پړ یې.
چې بادار حضور شي، مریی ترور شي.
چې باد نه وي، ونه نه ښوري.
چې باد یې وي د پاسه، باران یې سمدلاسه.
چې باد یې وي د کښې، وریځ زغلي لکه بزې.
چې بتې خوري، مولی به زغمې.
چې بخت نه وي، دانړس نه زده کیږي.
چې بخت یې تور شي، دښمن یې د پلار کور شي.
چې بد کوی، بد به مومي.
چې بد کوی کارونه، هغه بد ویني خوبونه.
چې بد گرزې، بد پرزی.
چې بده غواړی، په بده به واوړی.
چې بل یې وخوري، گل به شي.
چې بې ځایه اشنایي کړی، اور بل په خپل تندی کړی.
چې بی قامه شي، بې مقامه شي.
چې بې ملوځی، تور مار یې پر آوږو ځي.
چې درانه بارونه وړی، خوراک یې ځوزدی.
چې پال گورم ښه راځي، چې یار گورم ښه نه راځي.
چې پردی کورته یې طمعه شي، یو من غوښه یې کمه شي.
چې پر لوره گرځي، پر ژوره پرزی.

چې پزه و نه لري، د ختو نه، نه جوړیږي.

چې پزې یې وی پیتی، هغه ناستې وې مزبوتې.

چې پلار یې وز نه وی ویشتلی، مور یې غوز نه وی ویشتلی.

چې پوځې خوري، متار به سهی.

چې پور گټي، نور وگټه.

چې په پته وی، په ښکاره لنگیږي.

چې په تا درشم کور نه ورکې، چې په ما راشی خورکی.

چې په تمه د سور وشی، هغه پاتې په میرو شی.

چې په ځان کې وینی، په جهان کې وینی.

چې په ځان یې خوری خاورې کیږی، چې په بل یې خوری، گل کیږی.

چې په خره دې کار نه دی، ایشه ورته مه وایه.

چې په ډیر حرص یې غواړی، هغه کم خوری.

چې په ډیر یې واخلې، په لږ یې مه خرڅوه.

چې په ډکه کاسه موړ نشی، په څټلو یې نه مړیږی.

چې په ډله کې دوست نه وی، مه پکښې کښینه.

چې په زور ورسره نه یې برابر، د هغو تر څنگه مه کښینه زړه ور.

چې په کار شرمیږی، هغه کله پور ته کیږی.

چې په کورکې غوړی مومی، لیونی به غړو ته درومی.

چې په مرگ یې ونیسی، په تبه به راضی شی.

چې په میله کې سوړ سګ خوری، کور به څه خوری.

چې په نازو لویږی، په زیار زړیږی.

چې په نیمه شپه بیدار یې، کهٔ نابلد یې زما یار یې.

چې پیر یې زورور وی، مُریدان یې زنځیرونه ماتوی.

چې پیر وی، فقیر وی.

چې پیلان ساتي، پیلخانې به لوړې جوړوی.

چې پیلان ساتي، دروازې به دنګې جوړوی.

چې تاوکړل، ماوریبل.

چې تر ملکه دې کړه، نو ورکه دې کړه.

چې تل ځي په غدی، یوه ورځ به یې وی د کم بختي.

چې تورې په تیرې شي، پل په اشرپی شي.

چې تورې چلیږي، وینې بهیږي.

چې تورې وهي، تور زن یې بولي.

چې ته مې ولیدې، په ځان مې شکر وکینښ

چې تیار وی، هغه د یار وی.

چې تیر شول، هغه هیر شول.

چې چرګ نهٔ وُ، اذان چا کاوه.

چې چم لرې چمتو دی، چې چم نهٔ لري هندو دی.

چې چنګنبې وایي غار، ترکی وایی کندهار.

چې چنګنبې وایی کور، ترکی وایی مقر.

چې حج حج لرې، یو وخت به حاجی شي.

چې خان یې په یاران یې، چې یاران درسره نهٔ وی، تورې خاورې د بیابان یې.

چې خاوند یې لیتې خوري، د سپو به یې څه حال وي.

چې خاوند یې نیني چیچي، نو سپي ته به څه ور اچوي.

چې خبر شي بې اثر، ترینه پټه خوله بهتر.

چې خپل دې وي خوره، چې خپل وې نه وي مره.

چې خپل دې پکښې نه وي، په هغه مرکه کښې مه کښینه.

چې خدای یې چاته ورکوي، د شالیزو او داؤد زو تر منځ یې ورکوي.

چې خدای یې شرموي، داس په سر به یې سپي خوري.

چې خدای یې ورکوي، بټمل یې (۱) یار دی.

چې خدای یې کوي، هغه به وشي.

چې خر نه لري، په خره نه ارزي.

چې خر نه شي، غوږ به نه شي.

چې خوري، نه مري.

چې خوله خوږېږي، زړه بدېږي.

چې خوله لري قراره، نه به بوره شي نه وراره.

چې خوی بد شي، پلمې ډېرېږي.

چې خیر دې نه رسېږي، بد مه رسوه.

چې خیر تاته در کړم، ابي به په څه شي پورې باسم.

چې داختر کالي دې دا دي، د لوبه دې لا کوم وي.

چې دا غړ که کوچ کړي، طالبان به راته وچ کړي.

چې دا ملا کیسې کړي، ما به غونډه ورپسې کړي.

(۱) – بټمل یو ډول هاونګ ته وایي، چې بنګي پکښې زدول کېږي.

چې د بل مور بور وي، ستا به هم بوره کی.

چې د بنګو بتمل زدويی، اخر به بنګی شی.

چې د جان شی تر سر تيره، خدای دې نه کړی دانا بوده دنيا ډيره.

چې د خدای وعده پوره شی، د بنده سخه به پخه شی.

چې د دو ښځو څښتن وی، سخت به يې ځنکندن وی.

چې درانه باروته وړی، خوراک يې څوز وی.

چې دردی شی په ستونې، ستا به هير شی زوی او لونې.

چې دروند نه شوې، نو سپک په څه شوې.

چې دورمی، څه به مومی.

چې در يې نه کړم، ازار دې په څه کړم.

چې د ړندو پر کوڅه راشی، پر يوه ستر ګه لاس ږده.

چې دې زده کړه په طفلی، هير به يې نه کړی تر پيری.

چې د زړه وکړی، او ګرې ته به هم تبې وکړې.

چې د ستر ګو نه لرې شی، د زړه نه به هم لرې شی.

چې د شپې لار نه شې، د ورځې به ځای ته ونه رسيږې.

چې د کاسې په منځ مور نه شې، په څنډو به يې هم مور نه شې.

چې د ګور سختی په زړه کړم، زه به ولې ژړا نه کړم.

چې د ګنډلو نه وې، ولې دې څيره.

چې د ګيدړې په جنګ ورځې، تا يه د زمری نيسه.

چې د ملا غواړې، خدای دې نغاړې، چې ملا ته يې ورکوی.

خدای ته يې ورکوی.

چې د نیا شی په ما تیره، خدای دې نه کړی دانا بوده دنیا ډیره.

چې دنیا درغله ځای ورکوه، چې تله لار ورکوه.

چې دود نه وی، سود نه وی.

چې دوستی کوی په زړ مه بیریږه، چې دښمنی کوی په سر مه بیریږی.

چې ډب نه وی، ادب نه وی.

چې ډوډۍ وی، بې دسترخانه هم خوړله کیږی.

چې ډول دې وی په ځنګ، د وهلو یې څه ننګ.

چې ډیر وایی، لږ خیژی.

چې راځی دبل دکوره، پرتا به شپه شی تکه توره.

چې راپورې دی نه کړه، راشخه پرې دې په څه کړه.

چې رارسیږی دسوات بیستی (۱) دخورانو به ښکار شی سرې پنډی.

چې وخت لری، بخت لری.

چې روپۍ وی برګې، چپلۍ ډیرې وی.

چې زر وی، زاری دڅه ده؟

چې زر لری، خبر لری.

چې زور نه وی، خواره ږیره به څه وکړی.

چې زده کړې درویزه، هیره به نه کړی دا مزه.

چې زړه خوږیږی، له ړوندو سترګو هم اوښکې ځی.

چې زړه تنګ نه وی، ځای نه تنګیږی.

چې زړه یې غواړی، خوله یې هم وایی.

(۱) - بیستی خامتا ته وایی.

چې زما پر زړه یې لیکلي، څه پاچا څه لنګ وهلي.

چې زما سره ځې، تل به توري وڅکې خورې.

چې زور تیر شي، عقل هیر شي.

چې زور د زورور شي، پتې له تخمه سره خپل شي،

چې زه کونډه یم، پر دنیا دې میړو نبې نه وي.

چې زیار کاږي، ګټې د هغو دي.

چې ژرنده یې ګرزي، بلا یې پرزي.

چې ژوندی وي، قلندر وي، چې مړ شي چغندر وي.

چې ژوندی یم ښه مې غواړه، چې مړ شوم مه را پسې ژاړه.

چې ږغ شي دشکنې، زړه مې ښه شي که یې مني.

چې سبا شي غم پیدا شي، چې بیګا شي، غم پنا شي.

چې ستا له کوره راځي، په غلبیل کې دې راځي.

چې ستا بې ما رغیږي، زما هم ساعت بې تا تیریږي.

چې سر وې، خولۍ ډیرې دي.

چې سر دې نه خوږیږي، داغ پرې مه ږده!

چې سره ونه میږي، (۱) سره به ونه ګټي.

چې سر و مال ترې جار کړې، نو هر سړی به یار کړې.

چې سم دچاویل وي، په هر چا یې منل وي.

چې سود کوې، سودا به مومې.

چې سیلخکې خورې، نیغکې به زغمې.

---

(۱)- میږل: مینه کولو ته وایي.

چې شپه تیاره شي، بدان تیره شي.

چې شپه یې تر منځ وي، له هغې بلا مه بیریږه.

چې شرم نه لري، ایمان نه لري.

چې ښه وي، بد دې اور واخلي.

چې ښیرې کړي، هغه به خپلې مینې سپیرې کړي.

چې طلب یې کوې، پرې پیښ به شې.

چې عقل نه لري، پر کوربې تل غم وي.

چې عقل یې ویشه، ته چیرې وې.

چې عقل یې کم وي، زیات یې غم وي.

چې غټ شې پرن دې بولي، چې ډنګر شې کرن دې لولي.

چې غټ وي، لټ وي.

چې غل نه یې؛ له باچا مه بیریږه!

چې غل نه تښتي، مل دې وتښتي.

چې غل نه یې؛ د جوال خوله مه ورسره نیسه.

چې غلې غلې باسي، هغه تل کاڼي پرې باسي.

چې غواړي، پرې واوري.

چې غوټه په لاس خلاسیږي، حاجت خولې ته نشته.

چې قاضي دې مدعي شي، دعوه به د چا سره کوې.

چې څه کرې، هغه به ریبې.

چې کډې دې زیراوه، غم به یې وړې.

چې کلي په نامه لري، یو خوی تر نورو ښه لري.

چې کوچنی وی پر پښو ځی، چې لوی شی پر واږو ځی.

چې کوچنی و نه ژاړی، مور تی نه ورکوی.

چې کور پر غره لری، هم نوی هم زاړه لری.

چې ګُل کړې، ګُل به ریبې.

چې لاس په خوشیو نه شی، خوله به په غورو نه شی.

چې لږ خوری، هغه تل خوری، چې ډیر خوری، زهر ګندیر خوری.

چې لوی غاپی، کوچنی تراپی.

چې له ځانه مست نه وی، په بنګو نه مستیږی.

چې له خدایه پټه نه وی، د بندګانو یې ولې پټوی.

چې له یاره وایی، له ځانه وایی.

چې لیوه میږه خوری، په توره شپه یې خوری.

چې مالګه وخورې، لوښی مه ماتوه.

چې مربی لرې، مربا خوره.

چې مړی لرې، میلمه ګی څه دی، چې ایمان لرې مرګی څه دی.

چې مړه شی امیران، نیمګړی نه دی دا جهان.

چې مړ شو، هغه پړ شو.

چې مړه شی مومنان، یا به باد وی یا باران.

چې میلمه شې، آسوده شی.

چې میړو نه وی، هلته کورونه وی.

چې مشر یې غمبر وی، اختر یې مازیګر وی.

چې مور دې نه وی په پلرګنی، هورې ولې ځې لیونی.

چې مور لري ادکه، په صفت به يې واده که.

چې مال لري، اقبال لري.

چې مور يې بتياري وي، زوى يې نه فتح خان کيږي.

چې مور ميره شي، پلار پلندر شي.

چې ميښه زهير وي، کټى يې وهه.

چې ناچاري شي، سرى تورې ته هم لاس اچوي.

چې نرکچور درسره نه وي، بوى دې نه ځى سور لرگيه.

چې نرى وي، زمرى وي.

چې نغده دې وليده، ځنگه دې وخندل.

چې نغرى سوړ وي، اولاد به يې کله موړ وي.

چې نه ځې په شا به دې کم چې نه خورې څه به دې کم.

چې نه ځنې خلاسيږى، ږيږ پرې ورځه!

چې نواله خورې، جانباز به وهي.

چې نوم دې دغله دى، ناستې دې په څه دى.

چې نوم يې وى شړى، څه پيږه څه نرى.

چې نه دې وى غله، مه دې اس مه دې گله.

چې نه دى وى سړى، مه نغن خوره مه غوړى.

چې نه دې وينم، آخر به مې هير شې.

چې نه دې وى له موره هسې مه وايه چې وروره.

چې نه دى وى له پښته، له هغو کسانو تښته.

چې نه دى وى غمخور، پاتې دې مشه ميراث خور.

چې نه غواړم ، هغه مه را پيښوي.

چې نه کار ، هلته څه کار.

چې نه کوي حبيب، څه به وکړي خوار طبيب.

چې نه کوي ننګونه، هغه پس کوي مړونه.

چې نه لري هلک ، هغه کور د تيغ لايق.

چې نه لري سړى ، نه دې کورت خوري، نه غوړي.

چې نه لري باغچې ، هغه دې نه خوري الوچې.

چې نه لري پنګه، کنبينه د چا له څنګه.

چې نه مني د يار پندونه، لاس به نسي په سرونه.

چې نه وي پيا کرلي، څه به يې وي ريبلي.

چې واک يې دمور وي، کاني يې په کور وي.

چې وخوري د نر لغته، داسې به کيني لکه اورته.

چې وخوري پيتى، سر دې کنبيږده په لنبتى.

چې ودې نه پوښتى ، مه ګډيږه.

چې ولاړ شي تر بلخه، در سره ده خپله برخه.

چې ولويدې د اول بخت، بيا دې نه وينم دوهم بخت.

چې وې غواړې په خوله، خورې به يې په څه.

چې هر څنګه وړى شى، تانته لا نه چيچى.

چې هلک دې ملک شو، کلي دې ورک شو.

چې هوږه ونه خوري، له خولې يې بوى نه ځي.

چې هوس دى، دغو مره بس دى.

چې هوسۍ نيسي، د هغو تازيانو خولې توري وي.
چې ياري کوي، شوگيري به تيروي.
چې يو لور يې تر ملا وي، مه يې ځنې رغوه.
چې يو مړ نه شي، بل به موړ نه شي.
چې يو خوري بل ورنه گوري، د اسمان کاڼې به پې اوري.
چيرې . . . ، چيرې ځنګل.
چيرې چې ډنګ شي، د ابې گوډې تر ځنګ شي.
چيرې چې کولاله گوره، خو خپله سياله گوره.

«««*** * *»»»

(غ)

خان صاحب یو تار وریښم نه خوړل، لس زره روپۍ یې وخوړلې.

خاورو په ایرو واړول، باد دواړه یوړل.

خاوره (۱) د خوسر د کوره اخستل کیږي.

خبره دخدای د پاره، لوړه د ورور د پاره.

خبره تر خبرې پورې یادیږي.

خبرې ښې کوې، لکۍ یې کږې کوې.

خپل به دې وژړوی، پردی به دې وخندوی.

خپل ته نامه وړه، بل ته جامه وړه.

خپل سر په خپله نه خرییل کیږي.

خپل عمل، دلارې مل.

خپل دې که مړ کې، لمر ته دې نه غورځوی.

خپل کور، یا خپل گور.

خپل وهلی ښه دی، پردی پورې وهلی.

خپل پر تنگسه په کار دی.

خپل دا په نس، د بل دا په وس.

(۱) - ددې متل معنی داده، چې اکثراً اولاد مور ته ورته وی.

خپل ځان دې ساته، بل ته مه وایه چې غله.

خپل مال تر سترګو لاندې ښه دی.

خپل وطنه، ګله وطنه.

خپل خپل، پردی په دېرو نارو خپل.

خپل یې که ورکوی، بیا منت ورباندې نه ږدي.

خپل هغه دی، چې بیګا یې کور وینې، سبا یې اور وینی.

خپل عیب دولو منځ، د بل عیب د کلي منځ.

خپله شړۍ ښه ده، نه د بل وریښمن شال.

خپله خوله، هم کلا ده هم بلا.

خپله پښه خپله پنه پیژني.

خپله لاسه، ګله لاسه.

خپله خوله (۱) په بل نه وچیږي.

خپله مرسته، له خپله دسته.

خپله خواري نه ژاړي، سر ځخوږي (۲) غواړي.

خپلوی له لرې ښه ده، نه له نژدې.

خپلې مورې را نژدې شه، پردۍ مورې د زړه لمبه مې درپسې شه.

* خدای په رښتیا خوښیږي.

خدای د حق ملګری دی.

---

(۱) - یعنې خپله خواري انسان په خپل زیار ایسته کولی شي.

(۲) - یعنې خپلې خوارۍ ته یې پام نه دی، بې ځایه اغایې کوی.

یا خپلې خوارۍ ته یې پام نشته د شال خواست کوي.

خدای کوږ کړی نه سمیږی.

خدای او پاچا یې راکوی، شیخ میر یې نه راکوی.

خدای دې په هغو پوښته چې لری یې.

خدای وایی ته حرکت کوه، زه به برکت کوم.

خدای د بل په گناه څوک نه نیسی.

خدایه لوی مې کې، لویې رامه کې.

* خر پر لار که، پرې بار خپله چار که.

خر په پالانه، نه دریږی.

خر په زین اس کیدی نه شی.

خر په غره کښې بوعلی دی.

خر نه دی کچر دی، پرې پورې د خره سر دی.

خر چې تر خره پاتې شی، غوږ یې د پریکولو دی.

خر چې تر مکې ولاړ شی، هغه خر دی.

خر له باره ولوید، له مستی و نه لوید.

خر ځان ته اریان ؤ، خاوند یې بارته.

خر مرداریده نه، او سپی ترې تله نه.

خر له وری پاتې کیږی، له هنگه نه پاتې کیږی.

خر خپل او پردې فصل څه پیژنی.

خر هغه دی، ځل یې بل دی.

خره ته دې خدای ښکر نه ورکوی، که ښکر ورکړی، د غویو نسونه به څیری کی.

خرې ته یې ویل زوی دې وشو، ویل څه یې کوم خپل بار به وړی خپل به وړم.

خره ته یې ګل ونیو، هغه وخوړ.

خره ته جوار او وریشې یو دی.

خره ګله که، بیا ګیله که.

* خلک په لیونی پورې خاندی، لیونی په خلکو.

خلک پیسې راوړی، ژاولن ریچې.

خلک هر څه کوی، خو هر څه نه وایی.

* خوار په خپله خواری نه شرمیږی.

خوار تلتک نه درلود، چې پیدا یې کړ تر غرمې پکښې پروت ؤ.

خوار کبرجن، د خدای دښمن دی.

خوار خدای کړې، سپی چا کړې.

خوار سړی، برګ یې سپی.

خواران، په هر ځای کې اریان.

خوار په هندوستان هم خوار دی.

خوار کور، له دیواله معلومیږی.

خوار شوم، نو هوښیار شوم.

خوار شی د کس، نه د ناکس.

خواره به دې غواړم، نه د ورور د مرګه.

خواره شې مکارې، چې هم جنګ کوې، هم ژاړې.

خواره شې چرګې، چې له خیاله مستک نه خورې.

خواره هغه کړې، چې ګاللې يې شي ، بوره هغه کړې ، چې ژړلای شي.

خواره شې خندې ، نه پر غم يې نه پر ښادي.

خوارې لورې تخت به زه درکم ، بخت دې خدای.

خواری دميړو په شا ده.

خوارې خوارۍ ما وکړې، د کور ميرمن ته شوې.

خواری نه عيب ده ، نه پيغور.

خواږه که د بل وي ، نس خو دې خپل وي.

خواږه د رنګه خوړل کيږي.

خواست چې کوې، داس کوه.

خواښې پر زوم ريږدي، زوم بې لور ورپرېږدي.

خوب د مرګ ورور دی.

خوب په روغ صورت کيږي.

خوب چې راشي بالښت نه غواړي ، مينه چې راشي، ښايست نه غواړي.

خورې تخت به زه درکم، بخت دې خپل دی.

خوره چښه، حساب مه منه.

خوريې د ماما دمينې دښمن دی.

خورې سوړ سک، تيغ د پلاو باسې.

خورې دا خو مې غور دی، جاغور مې لا بل دی.

خوږ به دې کم، خونه تر ځانه.

خوشحال ختک ، په درندو درونډ، په سپکو سپک.

خوله په غاښو ښايسته وي.

خوله چې اموخته شي، اس نه دی چې کيزه شي.
خوله دې دسوی ده، شخوند د اوښ وهې.
خويندې مړې شوې، چې پاتې ترلې شوې.
خوی چې بد شي، بانې ډيرې دی.
* خيرات دې وشه، دمړو په اروا دې مه شه.
خيرات لا پوخ نه دی، ښانک يې ورته په سر نيولی.
خيری په اوبو پاکيږی، او وينې په وينو.
خيښې په خوښي، سودا په رضا.

(د)

* د اباڅ غونه ږيرده وه، چې په تاويزو کې ولاړه.
د ابا د مرګه پس، په ادې ورغی هوس.
د اباسين نه چې اوبه غواړې، تږی نه يې.
د ابې دغو مرد اوګر ده وه، چې په ځکه ځکه خلاصه شوه.
د ځر به خره ځخه ډنګر اس ښه دی.
دا خوله، هغه حلوا.
دا دپتې سر دی، پتې بير ته سور ور دی.
دا دحافظ غونډاری دی.
دا دنيا که د يوه شي، هغه يو به پرې مور نه شي.

دا دې څوک نه وايي چې خوار يم، بداى به نه شم،
بداى يم خوار به نه شم.
دا دې کور، دا دې اور ، که چيرې لاړې مخ دې تور.
دادو (۱) دکلي مياشې، کله ورک، کله پيدا شي.
د اس لغته اس زغمي.
د اس کيزه چاته مه ورکوه.
د اسماني تکې څخه څوک ځان نه شي ساتلی.
داسې و نه نشته؟ چې باد دې نه وي ښوروليې.
داسې کار وي دکهال ، انګور غواړي بې ديوال.
داسې مړی مه کوه، چې خوله دې پرې ځيرې شي.
داسې مميز نشته، چې خلې پورې نشته.
داسې مه وايه چې زه يم، داسې به شي لکه چې زه يم.
داصيلې کول سخت ساتنه يې اسانه، د کم اصلی کول اسان ساتنه يې سخت.
دانصاف په وخت ګيدړه او زمری يو ځای اوبه څښي.
د اوبو لار په وتې ده.
د اور سوی په اور رغيږي.
د اور سوی جوړيږي، خو دلمر سوی نه جوړيږي.
د اور لمبه که سړی هر څو ښکته کوي، هغه اخر سر اوچتوي.

---

(۱)- دادو د يو سړي نوم دی.

(۲)- لوښلنی د اوږو د لوښی د پرولونی اوبو ته وايي.

د اوړی لوښلنی (۲) دژمی نګولی.

د اوړی نه‌شړی کیږی.

د اوښ په‌شان د سر سیوری مه‌خوره.

د اوښ په‌شا سپو وخوړم.

د اوښ او خره بار له‌ورایه معلومیږی.

دا ګومان مې نه‌شی، چې له ایزه به‌زوی وشی.

د ایلنی مار یی، پټ چیچل کړې.

دایې ګز، دا یې میدان.

دا یې ډول او دایې ژرنده.

د بابا دغونه‌ږیرده، چې دمچولو بس ده.

د باچا زور، دخدایَ زور.

د باران وریدبویه، د مسافر وتله‌بویه.

د بارانهٔ ولاړ شو، ناوې ته کښیناست.

د بارانه تښتیدم، دناوې لاندې مې شپه‌شوه.

د باز په ځاله کې باز زیږی.

د باز عمر لنډوی.

د بدسره چې ښه کړې، لکه‌خره ته‌چې واښه کړې.

د بدمرغه‌سړی غوا به په‌ژمی کې لنګیږی.

د بدو د لارې، لا غلی لا لرې.

د بدې خبرې سل کاله‌عمر دی.

دبډای په‌ختم د ملا ارمان نه‌خیژی.

د بډای په ختم ملا نه سترې کیږي.

د بډایانو په هیله، خواران له خوارۍ ووته.

د بزې برخه چې وړي، نو به ډیر زحمت ګالي.

د بزې چې بدن کاوکی، د شپانه ډوډۍ خوري.

د بل په پر تاګه ځان نه پټیږي.

د بل په لاس کې مړۍ غټه ښکاریږي.

د بل په قول شرط مه تړه.

د بل په دسترخان سل میلمانه، هیڅ دي.

د بل پر مړۍ نه دی، خپل یاسین تیزوی.

د بل تر وریجو، غوښو، سوړ سوړ سک د کور ښه دی.

د بل تر زوی، خپله پکه لور ښه ده.

د بل تر اتلسه، خپله خمتا ښه ده.

د بل تلتک تر نیمو شپو وي.

د بل خړي سام جن دی.

د بل د لاسه عسل ګنډیري، د خپل لاس ګنډیر عسل دی.

د بل ډوډۍ، یا پور ده، یا پیغور.

د بل زوی، نه زوی.

د بل کار د ایمان په رڼا کیږي.

د بل کار که دې ښه وکه لاس پرې تور، که دې بد وکړ مخ پرې تور.

د بل کور چا خوار نه دی لیدلی.

د بل نیستی نه لري.

د بل وطن یاری، د سر سودا ده.

د بنده مخ د خدای له نوره دی.

د بنده هیله گنده ده.

د بنده ویره، په سترگو کې ده.

د بنګړو بار یې، زه دې ترم ته ورانیږې.

د بورې سود، په بورې شي.

د بیکارۍ لار ورکیږي، د کاردارۍ لار رونیږي.

د بې پیره کار بد مذهبه کوي.

د بې صبرو دې کور وران شي، مونږ ته یې په څمکه واچوه.

د بې عقلې ښځې، تل کمیس سوزي.

د بې غیرته کاله، میلمه واکدار دی.

د بې کاره، خدای بیزاره.

د بې ننګه په ننگه به تل شرمنده یې.

د بې نیازه چې مرور یې، هغو نه سودمن یې.

د پاچا پاچاهي څې، دمزدور مزدوري.

د پاخه او ستا دیګ په ورو ورو پخیږي.

د پای څې رګ نه پرینبود کیږي.

د پردۍ ابۍ نه، خپله تبۍ ښه ده.

د پردي په زوي، دعزرائیل څه؟

د پردي اس نه، خپل تټو ښه دی.

د پردۍ توری مصرۍ مې لور په غاړه ښه دی.

د پردې تور سرې ښه غواړه، د خپلې تور سرې د پاره.

د پړانګ سپينې منګلې، شپنو پوځې پرې ويشلې.

د پسرۍ تر ګلو د ژمي اور ښه دی، تر ناسياله ښځې، جره کور ښه دی.

د پشي اول تس ته ځوک ځان نه نيسي.

د پشي منډه تر کادانې پورې وی.

د پشي نظر په کولپې (۱) وی.

د پښ پر دکان که و نه سوځي، بڅرکی به درو الوځي.

د پښ کور چې وسو، هغو نه ښه شو.

د پښتنو جوړه په پرده وی، مرګ يې هسې پلمه وی.

د پښو خاورې سترګو ته الوځي.

د پلار اشنا، د زوی کاکا.

د پلار ګټه د امبار کوټه، د زوی ګټه د زړه غوټه.

د پور دلاسه، دوه کوره خرابيږي.

د پوه سړي دوستي زيان نه لري.

د پيښې څخه تيښته نشته.

د پيغلې شل مخه په بوخچه کښې دی.

د پيل په يوه وځکه څه کيږي.

د پيل يوه تبه مرګ دی.

د تا چې څومره خيال دی، زما هغومره مال دی.

د تا لندې چې در بی شی، د شپانه ورته غړمبی شی.

---

(۱) - خمير دان.

د تبر خوله نیمځی نیولې ده.

د تخته که ولویږم، دځمکې نه لویږم.

د تربور په زړه سوی کې، پیغور نغښتی دی.

د ترورې په ډیر ایرس، رنګ یې بد کړ د اولس.

د ترم چې څه دی، یو پو دی.

د تش ټوپکه دوه کسه بیریږی.

د تشه ډاګه به سیلۍ څه یوسی.

د تورو مخ رڼا وی.

د تورې شپې ناره بې څه نه وی.

د توری وهلی به جوړ شی، د خولې ویشتلی نه جوړیږی.

د توری ټپ جوړیږی، د بدې خبرې ټپ نه جوړیږی.

د ټولو نیمه نیمه، د ابۍ شوه یوه نیمه.

د ټپوس دځالې نه، ټپوس پاځی.

دجنګ څخه به روغ راشی، مګر له ځنګله څخه نه.

دجنګ شپې دې وی، دغم دې نه وی.

دجنګ خوږې خبرې، ساعت یې تریخ دی.

دجنګ میدان په پښو نه وهل کیږی.

دجنګه زه راغلم، خبرې ته کوې.

د ځوانی بیکاری، دسپین ږیر توب خواری.

دچا اول، دچا آخر.

دچا چې یوه سترګه ړنده شی، پر بله لاس ږدی.

دچا دروازه مه ټکوه په ګوته، ستا به نه وهي په لغته.

د چرګ په اذان نه سهار کيږي.

د چغال تر ناز، د زمري ځيرل ښه دی.

دچغال کور، بې چرګه نه وي.

د چنګښو من نه پوره کيږي.

د چيدي به لاس وانه خلم چيدی، که مې سر پر چيدي پرې شي چيدی.

دحق ځښتن ډاډه وي.

د خاورو ولاړ شو، پر ايرو کښيناست.

د خيرې مرګ هيره ده.

دخپل خپلوۍ ښه ده، نزديکت يې ښه نه دی.

د خپل کاله خور او لور کړميز نه وي.

دخپل کور غل نه نيول کيږي.

دخپل وطن ګيدړ، د بل وطن تر زمري ښه دی.

د خپلو ازاريده شته، بيزاريده نشته.

دخپله نه رغيږي.

دخپلې کمبلې سرد پښې غزوه.

د خدای امر چې وشي، پلار يې نه وي زوی يې وشي.

د خدای په چارو د چا وس نه رسيږي.

دخدای داسې رضا ده، ابد له ودوو د ترينې ورا ده.

د خدای کاره دې خدای سم کړي.

د خدای ګناکار په توبه خلاسيږي، او د بنده په ناغه.

دخدای نظر یا پر زهیرو زړو دی، یا پر نړیدلو قبرو.

د خدای چې رضا شی، ورغ یې سمه شی.

دخره بار چې درو ند وی، بنه ځی.

د خره مړی، د سپو اختر دی.

د خره ښبتن ته پیښبه ده.

دخره لکۍ چې له هرې خوا لویشت کې، دوه لویشتې ده.

دخره مینه لغته ده.

د خره نه یې کته لویه ده.

دخوار په لاس کې غلمینه ډوډۍ بده ایسی.

د خوار خپله خواری بس ده.

د خوار کاله وړی دې خدای ماړه کړی.

د خوارانو برخې، پر اغزیو ځرخی.

د خوار رنځور پوښتنه رحمت دی، د بډای سړی منت.

د خوار مُلا مسئله څوک نه اوری.

د خوار ملا په اذان څوک کلمه نه وایی.

د خوار سړی ځای به په زوړ گیلم وی.

د خوانبې هلته ورغ کړه شی، چې د زوم کره یې شپه شی.

دخوارې کونډې زویه، خپله روټۍ ژویه.

دخوارۍ څخه پر ژرنده ناست، د کبره مزد نه اخلی.

دخوار یوه وزه وه، هغه هم گوډه ړنده وه.

د خوریي خاوره، دماما دنغری څخه ده.

دخولې او زړه وينا چې يوه شي يارانه ترې جوړيږي.

دخطا يا ناغه وي، يا توبه.

دخياله دلونګو لونه کوي، دلوږې څاښت کښيني.

د خيرات وز يا لنډی وي، يا بوچې.

د خيرات په خوا کښې ډډې کوي.

د خيره مې دې توبه، کاسه مې په لاس راکړه.

دداسې سړی په لاس مړ مه شي، چې سل يې نه وي وژلی.

ددستر خان پر لمن څه دوست، څه دښمن.

د دادو ورکې مينې، ګازرې خدايرام خيله يوړې.

ددښمن کره ځم، دوست مې ګرو دی.

ددښمن د غصې، غم شړم په تماشې.

د دکاندار سترګې تول دي.

ددنيا پيغور، د آخرت تر اور کم نه دی.

د دنيا څخه چې وفا غواړې، لکه دمړو څخه چې خندا غواړې.

د دوبی سخی، دژمی صوفی نه دی په کار.

د دوبی کور داختر په ورځ ګوره.

د دوو خرو وربشې نه شي بيلولی.

د دوست په منت خپه نه شې، ددښمن په خندا ونه غوليږې.

د دوست پوستين مې وکيښ، خو د دښمن دروازې ته ورنه غلم.

د دوست لاس درد نه لري.

د ديوال عمر، له اخيره پوښتنه.

ددې کلی خورزو ده، په دې کلی واده ده.

دډنډ اوبه چې ډېرې ودرېږي گنده شي.

دډم سترگې به تل په نغري وي.

دډول آواز د لرې ښه خوند کوي.

دډېر کار ډېره گټه وي.

دډيرو ډير مرې، د لږو لږ.

دروغو ته د رښتيا رنگ ورکول، گران دی.

درياب که لوی دی، چمچه دې خپله ده.

د روېبار په دواړو مخ تور دی.

درياب په لپه نه کمېږي.

درياب په لوټه نه خړېږي.

درې پيتې ريشکه يې وخوړله، دی يې لا مړه بولي.

دريدلی په چانه دی چليدلی.

د زاړه غوايي، يوه جوپه ده.

د زړه مينه، په لاس ښکاره کېږي.

د زړه، زړه ته لاره وي.

د ړانده له نيولو، د کاڼه د وهلو دې خدای ساته.

د زرگر راستي دغه ده، چې غلا ورځخه و نه کي.

د زرو په قدر زرگر پوهيږي.

د زمري غار بې هډوکی نه وي.

دډيرو لرگي، د يوه غوزي.

د ډیرو همسا ، دیوه گیډی.

د ډیوې لاندې تیاره وي.

دریاندې به یې وڅنلم، و به یې نه خورې.

د رشتیا گوی د خولې سر سوري وي.

درکوم یې ، مگر په کم کانې، په تشه پیمانه.

دروغ د ایمان زیان دی.

دروغ وایه، په شرع یې زوغ وایه.

دروغجن دې دروغ وایې، هغه بل دې قیاس کوي.

دروغجن، هیر جن.

دروغجن سړی هر چاته سپک ښکاري.

دروغجن چې په دروغو ځان مجبور گڼې هم دروغجن دی.

د زور اوبه په پیچومې هم خیژي.

د زورور څپلې ، دخوار ککرې.

د زورور وهل، د کم زورې ښکنځل.

د زورور یاری، دخره سپرلی.

د زورور ترخنگه مه کښینه زړه وره.

د زورور لښته نه پور دی، نه پیغور.

د زوی په هیله مور، له میړه ووته.

د زوی ناره په هغو ده، چې د خدای وریاندې پیرزو ده.

د زوی میړانه د مور د تندی څخه معلومیږي.

د زوی په میړانه، مور سر دسره ځوانه.

دزوی مې دې اور ته مرې، د لور مې دې میږه، نه بوره نه وراره.

د ژاولن په کور کې خپلوان شرمیږي، په گور کې مُردگان.

د ژرندی لار له ډوله ده.

دژبې په توده، د دښمن په خوږ، مه غولیږه.

د ژرندې زه راغلم، له واره ته خبر یې.

د ژمې په لمر مه نازیږه، د دښمن په خندا.

دژمی پیتاوی دې هغه کوی، چې کندو یې ډک وی.

د ژمی اور هر څوک ځان ته راکاږي.

د سبا خبره سبا کیږي.

د سپو کور په کور دعوه ده، خوار فقیر ته یې یوه ده.

د سپو د نیستی نه چغالنو په کور کې ځای ونیوه.

د سپو له خوارۍ، گیدړ پر بام کوی بازی.

د سپي په خوله دریاب نه مرداریږي.

د سپی او دمیږه وینې نه تللې کیږي.

د سپی دَم زده کړه، خو کوتک له لاسه مه غورځوه.

د سپی تر خوله چې هډوکی رسیږي، غنیمت دی.

دسپی تر لکۍ لاندې عمر هم تیریږي.

د ستړي یوه دمه، د وږي یوه مړی.

د ستنې له سوری چا بار نه دی ایستلی.

د سر پر ځای مې پښې وای، دژی خوله را نژدې وای.

دسر نه چې تیر شی، قلندر شی.

د سلو بللو ځای کیږي، او د یوه نابللي ځای نه کیږي.

د سلو کولبو خاوند، یوه لنډۍ ته ودرېږي.

د سلو مرغانو د پاره، یوه ډبره کافي ده.

د سلو (هو!) نه، یوه (نه!) ښه ده.

د سلو کالو موړ به په سل کاله وږی نه شي، د سلو کالو وږی به، په سل کاله موړ نه شي.

د سلو غرونه پنا ښه دی، نه د یوه سینده.

د سوال په اوبو ژرنده نه چلیږي.

د سورناچي څه دی، یو پو دی.

د سوی دې خپلې غوښې دارو شي.

د سیال خواره یا پور دی، یا پیغور.

د سیل ځای، ګودر دی.

د سیند مړی چا ګټلی.

د شپې که ولاړ نه شی د ورځې په مزله ته و نه رسیږې.

د شپې بند اوبو وږی دی.

د شپې هر سړی ډاریږي، څوک حال وایي، څوک یې نه وایي.

د شرمښ زوی، شرمښ وی.

د شلو کلو یار، یوه ورځ شي په کار.

د شنې میږې وری که شین نه وی شین تکې به لری.

د شوم په شومې، وسول تول پتي.

د شوقدر شپه په شوګیر لیده کیږي.

د ښار دروازې تړلی کیږي، دعالم خولې نه تړل کیږي.

د ښاره زه راغلم، دنرخه ته خبر يې.

د ښاره ووځه ، له نرخه مه وځه.

د ښځې چې د مېړه سره راستي وي، د کور ژوند يې په درستي وي.

د ښکار غوښې، دځان غوښې.

د ښکاري وار ورباندي نه جوړيده، دنندارچي ورته بيړه وه.

دښمن دې چې په شاتو مري، په زارو يې مه وژنه.

دښمني په سلام نه ورکيږي.

دښمن هغه دی، چې اول يې (هو!) وي، اخير يې (نه!).

دښمن ياسر ته گوري يا پښو ته.

د ښو به ښه وايي، د بدو به څوک څه وايي.

د ښو ښځه ښه زيږي، د بدو ښځه واښه.

د ښوروا دې مرور يم، د غوښو دې پخلا.

د ښو غوښو، ښه ښوروا وي.

د ښه پلاره د ښه موره، بلا وزيږيده توره.

دښه خوی ښايسته په ښايستو نه گډيږي.

د ښې ورځې مې يار، د بدې ورځې مې بيزار.

د صبر ميوه ، په مراد پخيږي.

د صحرا موږک راغی، د کور موږک يې وويست.

د ظالم عُمر د خرجال پاچايي ده.

د ظلم کور وران دی.

د ظلم عُمر لنډ دی.

د ظلم کاسه آخر چپه ده.

د عالِمه سره غم نه غم دی.

د علم برخه درنده ده.

د عقل وسه په عشق نه رسيږی.

د عقل مې کمبود نشته، خو بخت نه لرم.

د عقل وړی چا ليدلی نه دی او د دنيا موړ.

د عقل وږی نشته او د دنيا موړ.

د غرض څښتن لېونی وی.

د غاترې ترشا مه تيرېږه، د مَلِک تر مخ.

د غرو ځنګلونه بې زمريانو نه وی.

د غريب په مرګ څوک نه ژاړی.

د غريب مُلا پر اذان څوک غوږ نه نيسی.

د غريب سړی به د خيرات په ورځ غوا ورکه وی.

د غريب مُلا پر اذان څوک روژه نه ماتوی.

د غريب سړی به د اختر په ورځ په نس درد وی.

د غريب غاښ به په حلوا ماتيږی.

د غلو ده ښه ياری، بده يې بيزاری.

د غلو مې کلی نه ليد، د شګو مې څلی.

د غلو په ړيره خلی، غلګی لاس ورته نيولی.

دغله ځای په غره کښې نشته.

د غله کلا چا لیدلې ده.

د غله میړانه تیښته ده.

د غنمو له رویه ځوز اوبیږي.

دغنمو لار د ژرندې ترخولې ده.

د غنې که زره سوی وشي ، خوار غریب به پاتې نه شي.

د کاږه تیکي سره کږه توره جوړیږي.

د کال خپله مې نه یې، خپلې شپې به درسره تیروم.

دکال ښه والي، د پسرلي څخه معلومیږي.

د کاله خور او لور کرمیز نه وي.

د کاله کشر مه شې ، دکاروان مشر مه شې.

دکانداري اسانه ده، خو سختي یې توکری دی.

دکان یې مه گوره، مال یې گوره.

د کبر کاسه نسکوره ده.

د کږې تورې، کوږ چړ تون وي.

دکم اصل لوی تیا ، د اصیل سپکتیا وي.

د کوټه یوه غوټه.

د کوچنې په ژبه خپله مور ښه پوهیږي.

د کور پیر چاته نه معلومیږي.

دکور توریالی دی، خو د بیابان خندنی دی.

دکور خبره، د باندې مه کوه.

د کور گټه، د لاهور گټه.

د کور غم به صحرا ته یوسم، دصحرا غم به چیرته.

د کور غم، د گور غم.

د کور غم نه گلول کیږي.

د کور نوم له نیستي نه ورکیږي.

د کومباړ (۱) په کور کښې، روغ لوښی نشته.

د کونډې دوه غوایي وو، یو ووت نه، بل ننه ووت نه.

د کونډې هم زړه کیږي، هم یې ساړه.

د کونډې، نه دین شو، نه دنیا.

د کونډې غم دځان وي، د لور یې د خان وي.

د کونډې کره زوی نه ؤ، چې زوی پیدا شو، مرگو گډه شوه.

د کونډې یوه لور وه، په سکونډلو کښې یوړه.

د کونډې زویه، څه خو بویه.

د کونډې زوی، نیم پاچا دی.

د کوهي ختېه، په کوهي لگیږي.

دګټې او توري ځای توپیر لري.

د گور خاورې، پر گور لگیږي.

د گوډې لار په ژرنده ده.

د گور شپه نه پر کور کیږي.

د گوملې مړی، له گوملې غواړه.

د گونگ په ژبه مور پوهیږي.

(۱) - کومباړ: کولال ته وایي.

د گونگ په ژبه، گونگ پوهیږي.
د گیدړ تر ناز، دزمري څیرل ښه دي.

د گیدړې او زمري اشنایي نه کیږي.
د لاس غوټه، په غاښ مه خلاسوه.
د لټې غوايي آخر خاوند قصاب دی.
د لږو لږ، د ډیرو ډیر.
د لښکر په آخر څه، دماتې په سر.
د لندو به څه لانده شي.
د لندو ختو لرې اوبه دارو دي.
د لور مې دې میړه مړ شي، د زوی مې دې اورته، زه دې تړوله یمه سمته.
د لوگړي چې رضا نه وي، لور په لوټه اچوي.
د لولۍ واته یو شرم، او ننه واته یې بل شرم.
د لیرې دې لیدی نه شم، دنژدې درته کتای نه شم.
د لیوه چې خوله سره شي، په لسو پسو بند نه دی.
د لیوه سره چې غوښې خوري، له څښتن سره تندي وهي.
د لویو ویالو څخه خیز مه وهه، چې لوند به شي.
د لوی منگی اوبه خوږې وي.
دماغ دې پیل وړای نشي، په کور کښې دې مورکان له لوږې روژې نیسي.
د مارانو لارې چا بندې کړي دي.

د ماړه کور به سترګې وړې وی.

د ماهی چې اجل راشی، چجی ته نژدې کیږی.

د مرچو په ښته ناست دی.

د مرد خواره د نامرد په نس کې پاتی کیږی.

د مرګ دارو ګران دی.

د مرګه مخ کښې ځان مه وژنه.

د مرور برخه، یا درنه ده یا تالا ده.

د مرور برخه، د نسور ده.

د مری پسول څه دی، دبنی کور څه دی.

د مریانو لښکر څه وی، د خرو چرچر څه دی.

د میری ښپیره، د اور لمبه ده.

د مړاوو اوبو وبیریږه، له توندو اوبو مه بیریږه.

د مړو به لا څه بنادی وی.

د مړو لا کله په قیامت نه وه رضا.

د مړی قدر، په ژوندی باندې وی.

د مړه ځخه شیطان لا بیزاره دی.

د مړه مال، په مړه پسې ځی.

د مجبوری یو نوم صبر دی.

د مسافر د شپو حساب مه کوه، د سرخواست یې کوه.

د مسافر ویر سوړ وی.

د مستې په میچن، څه ورشې څه غنم.

د مسجد سړی، په مسجد کښې لټوه.

د مسخرو آخر جنګ دی.

د مشکو بوی نه پټیږی.

د مکې لار په منډه نه خلاسیږی.

د ملخ وروریې، نه خواږه ګورې نه ترخه.

د ملغلرې یو آب دی، چه لاړ شی، آب یې نه پاتې کیږی.

د مَلِک ترمخ او د غاترې ترشا مه تیریږه.

د ملک لور، په نامه غوښته کیږی.

د ملنګ کچکول پاتیږی، د پاچا پاچاهی.

د منګری سر په دښمن ټکوه.

د موچی خونه هسې خوساوه، چې باران پرې وشو ډډوزې یې ولاړې.

د مور زړه پر زوی، د زوی پر وچ کاڼې.

د مور غیږ، د زوی زانګو ده.

د مور یې شړی لنګ وګوره، د لور یې شرنګ پرنګ وګوره.

د مورک څه غم دی، په ژرنده کښې یې کور دی!

د میرانې او سپیتانې، یو ګام ترمنځ دی.

د میړو په مغزو کښې تل د تورې شرنګ وی.

د میړو پرده خدای کوی.

د میړو یو لاس په چاړه، بل په خواړه.

د میړه زوی سترګې غټې وی.

د میړه ژوند د تورې ترسیورې لاندې وی.

د میره سیالی کوه، د بخت یې مه کوه.
د میره یا خرپ وی، یا ترپ.
د میرپانو کور له غمه نه خلاسیږی.
د میلمه په بیره، د کور به څه دی.
د میلمه بیگا مخ وی، سبا یې څټ.
د میلمه جواب، پیتی ده.
د میلمه میلمه بد ایسی، دکور به دواړه.
د مین کام، دشهادت جام دی.
د مینځی مات سرته گوري، د بی بی زړه ته نه گوری.
د میو غوندې، په یو مخ کولیږی.
د نااهلو څخه پت مه غواړه.
د ناز خواړه یا تاوده وی، یا بلمنگه.
د ناست زمری نه، گرځنده گیدړ ښه دی.
د ناکسه اشنایی، دخره سپارلی.
د ناوختې میلمه یې له ملا خوری.
د نژدې ورته کتلای نه شم، د لرې یې پرینبولای نه شم.
د نس پرسته لاندې، په څیله کنبې تمامیږی.
د نشت نه موزی ښه دی، کټ پرې د ک وی.
د نغری غم څوک نشی گلولای.
د ننگرهار له توپی نه سری سر تور ښه دی.
د نورو نیمه، د انا یوه نیمه.

د نورو تلوار دی، ماته يې په څمکه را واچوه.

د نوک پر ځای سوک منډي.

د نوي په هوس، زاړه يې کړه خس خس.

د نه زو يه مينه نه ورکيږي، د سپي زو يه مينه ورکيږي.

د نه ميړو، ملک شوبلو.

دنيا بلبل دة، کله د يود، کله د بل دة.

دنيا په دوو سترګو خپله، په دوو پردی.

دنيا په دنيا ورځي.

دنيا باد دة باد به يې يوسي، د پاسه به او دل راشي تر قيامته په پر اوسي.

دنيا په اميد خوړله کيږي.

دنيا تر سر جار، سر تر ناموس جار.

دنيا خپله لری، روی پر عالم.

دنيا داره چې دنيا دې ډيروله، سپين کفن دې يووړ.

دغه نوره دې پر چا وزير ميله.

دنيا ډيريږي، زړه تنګيږي.

دنيا هغه ته معلومه دة، چې خښه کړې يې دة.

دنيستي، هر ساعت مرګ دی.

د نيکانو له قدمه، بدان وو تل له غمه.

د نيمې ورځې حکومت د سلو کلو کور خرابوی.

د وادة نه وروسته سندرې څه په کار.

دوبی دخوار و غریب جامه ده.

د وچو له غمه، لانده سوځی.

دو د له کندې خیژی.

دو د ښایستو لره ځی. (۱)

دودونه هغه دود نه وی، چې دسخا پکښې رودونه وی.

دوران، پر هر گوروان.

د ورځې دتوتو په خورلو شرمیږی، دشپې یې له پچو سره خوری.

د ورور خور مې کې، محتاجه مې مه کې.

د ورور ځخه گټه، ځو نه گټه نه ده.

د ورور دې وراره شو، د وراره سره دې ځه شو.

د ورور پورې ولاړ وې، دمنی ورځ وې ولاړې.

د وړی تر پام، سبری غوښې دی

د وړی سترگې، په دیگدان کښې وی.

دوست او دښمن په یوه سترگې گوری.

دوست اشارې ته گوری، او دښمن وارې ته.

دوست به دې وژروی، دښمن به دې وخندوی.

دوست ته حال وایه، دښمن ته لاپه وهه.

دوست ته دو مرد تمه کوه، چې دلاسه یې کیږی.

دوست ته تشه پیاله، دښمن ته ډکه.

دوست دې کوم دی، چې سهار دې اور وینی ماښام دې کور.

(۱) - دا متل د کندهارو خوا دی.

دوست روزنه غواړي، دښمن ترتهنه.

دوست د سختي د پاره ښه دی.

دوستي د سلو کلو لار ده.

د وطن په قدر، مسافر ښه پوهیږي.

دولت له اتفاقه پیدا کیږي.

دولت د لاس خیره ده.

دولت دې د ځان دی، عزت دې په جهان دی.

د ولې میوه لاس ته نه راځي.

دومرد مه لویږه، چې ما نه ګورې.

دونه توپ وهه، چې د پښو نه لویږې.

د ونې سل کاله عمر، د مرغۍ پرې یوه شپه.

دود به سره جوړ شي، که دریم یې ترمنځ نه وي.

دود پک، هغه هم سرد ورک.

دود وروڼه، هغه هم سره تربرونه.

دود وروڼه، دریم حساب.

دود که لامچان شي، د یوې بلا تمام شي.

دود ګوتې مې توري کړې، په تا خوارې مې پورې کړې.

دود لګ، په نه سرد پټیږي.

دود لګ په حمام کښې ښه سره ایسي.

دود مرغان، یوه یې ځاله، خبر نه دی یو د بل له حاله.

دود وږی چن یوه وټ کښې بد سرد وږي.

دوه غوايي چې ښکر په ښکر شي، زيان د بوتو کانيو دی.
دوه هندوانې په يوه لاس کښې نه نيولې کيږي.
د هر چا سره خپل سيوري مل دی.
د هر چا ښه، د خپل ځان ده.
د هر چا په سر کښې يوه پياله بنګ دی.
د هر سر د پاسه، سر دی.
د هر سړي آب، په خپل لاس کښې دی.
د هر شي خوند په مالګه ښه کيږي، د مالګې خوند به په څه ښه شي.
د هر شي جامه څيريږي، د ښه خوی جامه نه خړيږي، نه زړيږي.
د هغو تاڼيانو خولې تورې دي، چې ښکار کوي.
د هغه زغله چې يو وار هوکي، بيا نه.
د هغه مه بيريږه، چې له خدايه بيريږي.
د هغه و بيريږه، چې د خدايه نه بيريږي.
د هوښيارانو ويل، د کاڼي ښکل دی.
د هوښيار بلا دې ورکه وي.
د هوا مرغۍ شل د پيسې
د هيچا ځراغ تر سهاره نه لګيږي.
د هيلې مخ تور دی.
د هيلې بچې ته لا مبو مه زده کوه.
د يار ترخې خبرې، خوږې لګيږي.
د يار سره ياري کړه، په عيبو يې غرض مه کړه.

د یتیم اوښکې په خپله مور پاکیږی.
دیوال نم زړه وی، انسان غم.
دیوالونه هم غوږونه لری.
د یوې ونې لرګی، څه لوی څه کمکی.
د یو ستوری نه، دوې پیچې ښې دی.
د یو زر تلاؤ نه، یو بخت ښه دی.
د یوه زیان، د بل تکیه.
د یوه سپاهی به څه دوړه وی.
د یوه لاسه ټک نه خیژی.
د یوه مریی د سلو بادار.
د یوې ورځې حاکم، دشلو کالو کور خرابوی.
د یوې سپږې د پاره، پوستین اور ته مه اچوه.

(ډ)

* ډال چې ګرزوی، ځان به ساتی.
ډاندوغ به یا وپنې خوری، یا سپینې.
ډبره چې پر ځای پرته وی، درنه وی.
ډبره د یتیم په سر لویږی.
ډبره یوه نیک مرغه، یوه بد مرغه.
ډبرې اړوې، لړم ترې لاندې غواړې.
ډ که کاسه خامخا چړپیږی.

ډمان څلور کسه په ښته پسې تلل، مګر د بې کسې چیغې یې وهلې.

ډم چې ډول وهی، زور یې لری.

ډم خو موړ شو، چې پاتې یې کور شو.

ډمه ګډېدلې نه شوه، ویل یې ځمکه کږه ده.

ډوډی به خپله خوری، سترګې به د نورو پرې سرې وی.

ډوډی پردۍ ښوروا ته مه وړه کوه.

ډوډی خپله خوره، عقل له بله زده کوه.

ډوډی د نانوای ځی، زړه د بتیاری چوی.

ډوډی د لوښې له مخې خوړله کیږی.

ډوډی زما خوری (۱) توتو د سلاخانې کوی.

ډوډی که د بل ده، نس خورې خپل دی.

ډول په بیه، کبر وړیا.

ډول په تیر اغږیږی، ما مندی کور ګډیږی.

ډول سوری ګوته پکښې.

ډول یې د لیونی په لاس کښې ورکړ.

ډولونه مې تر خولې تیر دی، دا یې ډمبکی دی.

ډیر کار، ډیره ګټه.

ډیر مه وایه، چې لږ خیژی.

ډیر ویل د قرآن ښه ده.

ډیره ګټه، د مایې سر خوری.

ډیر یې نه موندل، لږه یې نه خوړل.

(۱) -کندهار د سیمې دی.

(ر)

* راتگ په اراده، بيرته تگ په اجازه.
راست اوسه، پر لويه لار ناست اوسه.
راستی زوال نه لري.
راکه زما چوتی، بيزاره يم د گتې.
رښتيا ويل ترخه دي.
رښتيا وايه، په کوچنی يې وايه.
رښتيا که نه وايم، الله مې نيسی، که يې ووايم، عبدالله مې نيسی.
رښتيا يا زورور وايی، يا ليونی.
راغلی پکښې کښيوتې، ډنډ ؤ پښکې پريوتې.
رغستلی (۱)، له منځه وتلی.
رمه که له شپانه خوشې ده، له ښتن نه خو نه ده خوشې.
رنځوره آن دې تمام شو، چې لقمان پر تا نادان شو.
رنځونه د گرمی، علاج يې د سردی.
رنگ دې د غله، ناستې دې پرڅه.
رنگ مې گوره، حال مې پوښته.
رنگ يې د گُل، خوند يې د پياز.
رنگ يې د ملا، عمل يې د بلا.

(۱) - ځيني پښتانه يې ورغستلی يې بولی.

رنگ یې مه ګوره، خوند یې ګوره.

رنگ یې د ګلیګی، ولاړ د ګول پر ځای. (۱)

روپۍ، روپۍ پیدا کوي.

روپۍ که کوچنۍ ده، کارونه غټ کوي.

روتهٔ نه د کاله خوښیږی، نه د میلمانه.

ورځ که یوه ده، وختونه یې ډیر دي.

رود له ویالو خوړیږی.

روزی چا په منډه نه ده نیولې.

روغ صورت نیمه پاچاهي ده.

روغ صورت نه پټیږی.

(ړ)

* ړانده ته شپه او ورځ یو شان ده.

ړانده ته د خولې لار معلومه ده.

ړانده ته مه ګډیږه، کانهٔ ته ډول مه وهه.

ړوند په خپلو سترګو بینا دی.

ړوند په خپل کور ښه پوهیږی.

ړوند په ګوډ پورې خاندی.

ړوند په موږی هره ورځ نه لویږی.

(۱) - یعنې رنگ د (خوسی) مګر د لوی غوایی پر ځای کول (د سرو غنمو پر راشه).

ړوند خو ړوند یم، سترګو ته مې ولې ډکې راوړې.
ړوند څراغ څه کړي.
ړوند له خدایه څه غواړي، دوې سترګې.
ړوند یو واري، امسا ورکوي.
ړومبی د وروستی پل دی.

(ژ)

* زاړه ته یې ویل: مه خیریږه، ده ویل: مه غریږه.
زاړه ته یې ویل مه خیریږه، ده ویل مه غریږه.
زامن خواږه دي، غشي یې کاږه دي.
زر پر غره لار جوړوي.
زر تر ببر کال، پر کال قدر من وي.
زر چې وي، زاري د څه د ه.
زر چې پاک وي، له اوره یې څه باک وي.
زر زر ګرته لوي، خبرې درویز ګر ته لوي.
زرګر غولولی، په شلم کال پوهیږي.
زر که سبز خواږه دي، کال ته هم خواږه دي.
زرغونه به لنګیږي، احمد شاه به ځنې زیږي.
زربنده چې میر شي، چې میر شوې بیا زر ډیر دي.
زره بوډۍ پر خره سپره، چارتار وهي.

زړه بوډۍ او دوکاته ځني.

زړه په خوله بدیږي.

زړه چې مین شي ښایست نه غواړي، خوب چې ورشي بالښت نه غواړي.

زړه د مینې کور دی.

زړه زړه ته لار لري.

زړه شوم، پاکیزه شوم.

زړور یو وخت مري، او بې زړه تل.

زړه هینداره ده.

زړه یې ښه که، کار پرې وکه.

زړې خبرې، نوی توبرې.

زلفې سنبل، نس مې پر بل.

زلفې دخیاله زنګیدې، باد پرې بدنام شو.

زما ښه شی، ستا ګنده شی.

زما هله هله ازلی برخه مې کړه ترچاپره.

زما پور دې پر کارګه وی، دکارګه مرګی دې نه وی.

زما دې خواست ورک شی، ستا دې داد.

زما زویه، تر ما لویه.

زما غوړی ستا پر کورتو لویږی،...

زما یوې روپۍ، زه دې خال کړم که اوږی.

زما نه منی، د خره منې.

زور چې قدم کیږدی، عقل هلته ریږدی.

زور چې زورور شی، عقل مرور شی.

زور چې راشي، دحساب ملا ماتوي.

زور چې له بخته جلا وي، په بدو مبتلا وي.

زور چې پرې ورشي، عقل لړو بر شي.

زور چې زور ورشي، پتې له تخمه سره خپل شي.

زور ته پوله نشته.

زور خو زور، چل هم د زوره کم نه دی.

زورور دې تر پام کمزوری مه شه.

زورور غويي، دغولي منځ نيسي.

زور يې د ملخ ترا پې پر مخ.

زوړ پيوند وه، برينه به نه شي.

زوړ غل په خپل اولس کښې غلا نه کوي.

زوړ غويي کونجاړه په خوب کښېويني.

زوړ که بار نشي وړاى، لار وړاى شي.

زوم نه باله شي، نه شاړه شي.

زوم يې د خوسر له نغرى اخلي.

زوى چې و نه ژاړي، مور تې نه ورکوي.

زوى ته اړ گوره، لور ته لوړ گوره.

زوى ته دمور په ستر گه گوره.

زوى مې را ملا کړه، کډې مې ولاړې.

زويي په ښه دې غواړم، د ځان د ښې دپاره.

زوى يې غوښت، خير يې نه غوښت.

زهر څه خروار خوړلی، څه مثقال.

زداو ته له یوه اسله، زه نو ولې شوم کم اسله.

زه او ته راضی، څه به وکاندی قاضی.

زه به څه کوم راتور، چې غومبر وهی په زور.

زه پر تا، او ته خطا.

زه پور غواړم، ته نور غواړې.

زه پوهیږم او خپله بنی.

زه په تمه، ته بې غمه.

زه تر تا جار، ته پر ما.

زه چې ستا سپیرې خولې ته گورم، رنگ دی د یتیم را معلومیږی.

زه ځان خورم تا له، ته څاکینې ماله.

زه د ابی مزدوره، ابی د کلی مزدوره.

زه دې باغ نه وینم، ته وایې تارو درغی.

زه یې په پیری شک لرم، ته ورته مریدان نیسې.

زه دې پر مړی ژاړم، ته مې په خوله پورې خاندې.

زه دې پوزه غوڅوم، ته پیروان غواړې.

زه دې حق نه گنم، ته وایې چې درانه یې وتله.

زه دې نه کرم، ته شین کیږې.

زه دې ورانه منم، ته سپرلو راته وبی.

زه چې ستا بر منگ وم، ونه دلونگ وم.

زه زړه وروړم، دی سیخ راوړی.

زه ستا دارو ، ته‌زما دارو.

زه ساده ، ته‌حرام زاده.

زه گوډم تا ته، ته‌گوري ماته، کار شو تر منځ پاته.

زه وایم اوړه نشته، ته وایې پتیری پخې کړه.

زه یم ستا د غاړې، ته‌له ما څخه سپیرکې غواړې.

(ژ)

* ژاولې چخونیا شوې، نه‌د تا شوې ، نه‌د ما شوې.

ژرنده‌او جومات نه‌پیژني.

ژبه‌لنده لنبته‌ده.

ژر مه‌گډیږه، چې سپک نه‌شې.

ژرنده‌په‌چل گرزی.

ژرنده چې بار نه لری، په څه به‌گرزی.

ژرنده گړی خدای خوار کړی، څټه‌پر ته‌او مزد خوړلی.

ژرنده که‌د پلار ده، هم‌په‌وار ده.

ژرنده که‌هر څومره گړندۍ شی، لاند غنم نه‌اوړه کوی.

ژرنده وگرزی، چې اوړه وکړی.

ژرنده ماته شوه، تکتکی یې لا بنوری.

ژړا هم دزړه زوړ غواړی.

ژمی کله‌وی، چې باد باران وی.

ژمی دې تود مه شه، دوبی دې سوړ.

ژمی د خوار او غریب زیان دی.

ژوند دې ورک شه له مرګه بتر.

ژوند یې ګران، مرګ یې ګران.

(ړ)

* ړ‌غ د مُلا، امین د کلي.

ړیره زما، واک یې د مُلا.

(س)

* ساپی سم سمکې.

سپر هغه ګرزوی، چې تورو ته اوږده سموی.

سپما سپما، نه له ادې نه له ابا.

سپمولی، سپو خوړلی.

سپنسی، په نری ځای شکیږی.

سپور د پیاده له حاله څه خبر دی.

سپور خور، خاورې خور.

سپی په هډوکی نه خوړیږی.

سپی چې څومره غاپی، هومره نه تراپی.

سپی چې ایسار شی، یا .... یا غاپی.
سپی چې گرزوی، په هډوکی یې وله.
سپی چې غاپی، څه وینی.
سپی خپل بادار ښه پیژنی.
سپی د پیل په سیورې کښې ته، ویل یې دا سیورې زما دی.
سپی دې هغه وخوره، چې پیژنی دې.
سپی ډیر د ځان د پاره غاپی، لږ د کور د پاره.
سپی غاپی، کاروان تیریږی.
سپی کور په کور اخته وی، خوار فقیر ته یې یو دوی.
سپی که هر څومره بد شی، بیا هم د څښتن کور ساتی.
سپی هډوکې خوری، ځان ته یې نه انگیری؟
سپی یې وهه، چې خاوند یې وویریږی.
سپی یې د کوره په زغاسته تیریږی.
سپین تکی د هرچا خوښ دی، مگر د پیشو ورپسې کښې لویږی.
سپین غر بې واورې نه وی.
سپین ویل یا لیونی کوی یا زورور.
سپین والی د زړه ښه دی، نه د ویښتو.
سپین ویښته د مرگ استازی دی.
سپینه وروول کا، توره ویروول کا.
سپینه وایه چغه شه، د چا د مخه.
سپین پگړی سړیو ته، ښځو په سر کړې دی.

ستا څه کمی دی، چې په لاس دې سور غمی دی.

ستا دا به خورو، زما دا به ساتو.

ستا یې وابښ، زما یې غاړه.

سترګې پټوه، شمکی (۱) تیروه.

سترګې په بنو نه دریږی.

سترګې د سترګو شرمیږی.

سترګه ړنده ښه دده، نه لار کوره.

سترو ګتیل، هوساوو، وځتیل.

سخ دهغه چا، چې غم یې پر بل چا.

سخت ساعت، یو ساعت.

سخوندر د موږی په زور غورځی.

سر بیره ښوی، دننه ګربینی.

سر په خپلو ویښتانو نه درنیږی.

سر تړلی، من خوړلی.

سر چې د شال وړ وی، له کشمیره ورته راځی.

سر چې بې جنجاله شی، کدو شی.

سر څه په یوه لوټه ښپیرد، څه په لسو.

سر خریلی ښه دی، نه میږه شړلی.

سر د میږی، جنګ د میندد غوایی.

سر دې اسمان ته رسیږی او عقل دې تر پښو لاندې دی.

(۱) - شمکی یو تریخ بوټی دی، چې اوبه یې د تبې دپاره دوا دده.

سر مې ګاټه، غوږ مې بايلود.

سر مې لوړ دی، چې بابا مې په لښکر دی.

سړی کسه، جامه پرې نيسه.

سړی غرونه دی، ښځې يې اړمونه.

سړی يو نور، جامه يې بل نور.

سک چې توره وباسي، بې واره نه وی، غنم چې وړی وباسي، بې باره نه وی.

سلام يې نه اچاوه چې وايي چا وه پر ..... وخوت.

سل جادوګر، يو غيبت ګر نه دی سره برابر.

سل خويونه نور کړی، يو به د مور مور کړی.

سل دې تنورونه دی، يو موتی دې اوږه نشته.

سل دې موره وای، پر مور دی وای.

سل دې ومرد، يو دی مه مره.

سل ډ زرګر، يو د ګګر (آهنګر).

سل د پور يوه ايکی دکور برابر نه دی.

سل روپۍ پور که، زوی په بازار لوی که.

سل روپۍ پور که، داختر شپه په کور که.

سل کاله د ونې، يوه شپه د مرغۍ.

سل کاله بندی وای، خوسا يې د ژوندی وای.

سل کسه هندوان وو، بدرګه يې لا نوره غوښته.

سل مړی پر دې کوی، يو مړی نخرې کوی.

سل منې خوزه، يوه به دې زهر شي.

سل يې ګوري، يو يې غواړي.

سل يې مړه کړه، لا يې بدي نه بولي.

سلواغه هره ورځ په ځا کښې نه لويږي.

سود په لاس، پيسې تر کاله.

سور دې سوريدلي، تراوو ګنو وتلي.

سور سپي، د سور لنډي ورور دی.

سوی چې بار سي، بار يې څه وي.

سوی چې خر وړی شي، څوک به وخوري.

سوی دخاوندوی، سپی هسې منډې وهي.

سيالي مې د خانانو سره کړه، کور مې وران شو.

سيال مې يې، مخې مې نه يې.

سيړ خورم، مثقال ګتم، بی بی اوسم، که درځم.

سيلاب لوی کاڼي رغړوي، کمکی پر خپل ځای پريږدي.

سينه دې درياب که، خوله دې بيړی.

سين په وښو نه بنديږي.

* * * * *

(ش)

شپه بَه وی، یاران به نه وی.

شپه که تیاره ده، منې په شمار دی.

شپه یوه ده، غله یې ډیر دی.

شپې ورځې لکه دارهټ منګوټې کله غم راوړي کله ښادي.

شپنی د لیوه کار نه دی.

شرچې غواړې، پرې پیښې به شي.

شرع زړه منی، که خوله.

شرع ښه ده، د ښو میړو په ښه ده.

شرع ظاهر ګوري.

شرم په سترګو کښې دی.

شرم د ایمان پوښ دی.

شرم د بدې چارې، ښه دی.

شرم دهغو وساتی، چې په شرم پوهیږي.

شرم مې کوت، بیخ مې خوت.

شرمښ څه غواړي؟ باد و باران.

شرمښ هغه میړه وړی، چې له رمې څخه جلا وی.

شرمښکی د مار سره غزیده، پر منځ وشلیده.

شری سړی، په مکه کښې آرام نه لري.

شکوڼ که حلال دی، رنګ یې د مردار دی.

شلومبې او ښوروا د بې خونده سړي لړېږي.

شلومبې وره، مستې راوره.

شنې په غلا نه چیچل کیږي.

شني که آسانه‌وای، سپرو به پلو ته‌نه ورکولای.

شوده راوره شلومبې وره، کور دې خپل دی.

شولې په یوه ټک نه‌سپنیږي.

شولې مې دې شډلې‌وي، خو د سیال سره مې دې سمې‌وي.

شیخ پریده، خوله پټه بهتره ده.

شیطان ته یې ویل خاورې خورې، ویل یې چې غوړې سره‌وي.

(ښ)

ښادي دریاندې غم دی، چې په تاپسې لړم‌دی.

ښادي د یاری، غم د وراړې.

ښار په‌نرمه‌ژبه خوړ کیږي، نه په کلک کوتک.

ښایسته په سلو کښې یو وي.

ښایسته گل ته‌دهر چا تلوسه‌وي.

ښایسته مخ د خوږو زړو مرهم دی.

ښځه په کور ښه‌ایسي، ژرنده په شور.

ښځه چې زړه‌شي، خوله یې پسته‌شي.

ښځه د تن‌جامه‌ده.

ښځه د میړه په خوښه ده، نه د کلي.

ښځه د ښامار جنګ ته تیاره ده.

ښځه کړه پښتنۍ ده، ماته به یې کې، سمه به یې نه کې.(۱)

ښځه که هر څومره ښه ده، د سړي ځای نه شي نیولـه.

ښځه یا په کور، یا پر ګور.

ښځه مې دې نجل وي او زامن مې دې سل وي.

ښکار تازي وکړ، خوشالي کوته (۲) کوي.

ښویې جامې، شوې درنې.

ښه انګور چغال هم خوري.

ښه، اویه هم نه وړي.

ښه یاران پر ناوه معلومیږي.

ښه به دې د ښو کړم، بد مې چې دمور زوی شي څه به یې سود کړم.

ښه به دې لور کړي، بد به دې څوړ کړي.

ښه په بدو هم معلومیږي.

ښه په ښه سړي کړه، یا به یې درکړي یا به دې یاد په ښه نامه کړي.

ښه پردې دنیا وي.

ښه پر دنیا کینه، پر عُقبی توښه ده.

ښه پر چا نه ورکیږي.

ښه پر بدو، د میړو کار دی.

---

(۱)- مطلب ترې ناپوهه ښځه ده.

(۲)- کوته پسې چې د ښکار او منډې نه وي.

ښه په ښه دی، بد په بد.

ښه جالوان دِ طوفان په ورځ معلومیږي.

ښه چې څوک پیژني، بد به ولې کوي.

ښه چې یاد کړې، نو یې برباد کړې.

ښه حال به دې سود من کي، بد حال به دې هم پک، هم پمن کي.

ښه، خپل ځان ته ښه راولي.

ښه خدای ښه بللی دی.

ښه خدایه زوروره! مور مه کړه د مور مزدوره.

ښه خوی به دې سلطان کړي، بد خوی به دې حیوان کړي.

ښه خوی، د سړي کانه ده.

ښه دوست په بد ځای کښې معلومیږي.

ښه دې د نورو، بد دې زما.

ښه د خپل وی، چې تل ترتل وی.

ښه دې هم د میړه، بد دی هم د میړه.

ښه د هغه چا سره خوند کوي، چې پرې پوهیږي.

ښه، زوال نه لري.

ښه ژبه، د خزانې کونجی ده.

ښه، ښه دی، بد بد.

ښه عمل، دلارې مل.

ښه کړی خورې ښه کړی چې زما له کوړی یې کارې، بیا یې بیرته راته پاخه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه کوه، بد مه کوه.

ښه کوه، له پاچا مه بیرېږه.

ښه کوه چې بد نه وینې.

ښه میره، له مور نه زیاته وی.

ښه مې غواړه، ښه به دې غواړم.

ښه وکه، په تاخچه کښې یې کښېږده، یوه ورځ په دې پکار شی.

(ص)

صبر که تریخ دی، میوه یې خوږه ده.

صبر درنه برخه لری.

صبر د میړو لوی هنر دی.

صفره ووته، بلا ووته.

صورت یې غټ، په کار کښې لټ.

(ط)

طبیب هغه دی، چې رنځ پرې تیر وی.

طبیب که طبیب شي، خپل سر به دوا کوي.

(ع)

عاشق سر نه لري، غم د لښکر نه لري.

عاشق تل لوغړن وي.

عاصي پوهیږي او دوزخ یې پوهیږي.

عاقلان بدي ورکوي، بې عقلان په بدو ځان اخته کوي.

عاقل به ځان ناپوه بولي، بې عقل ځان پوه بولي.

عاقل پر مخ ځي، ترشا ګوري.

عزیز د خدای نوم دی. (١)

عشق او مُشک نه پټیږي.

عشق یې چې پټ که، ځان یې سټ که.

عقل په سر دی، نه په کال.

عقل په پیسو نه اخیستل کیږي.

عقل چې یې کم وي، پر کوربه یې تل غم وي.

عقل د عزت ورور دی، که عقل لري عزت یې پور دی.

عقل عقلمندي غواړي، هنر هنرمندي غواړي.

عقل که نه لري څه نه لري، عقل که لري، هر څه لري.

عقل که څوک مومي، دولت کور لره ور د رومي.

(١)- دا متل د عزیز ولي ارقام ولي دستاینې په ځای کنبې استعمالیږي. مطلب دا دی، چې قومي عزیز ډیر ښه دی، ځکه چې عزیز دخدای نوم دی.

(غ)

غاتري ته يې ويل: پلار دې څوک دی؟ ويل: آس غوندې ماما لرم.
غټه ګوله کومې څيرې.
غټې سترګې ځان وينې، وړې سترګې جهان.
غر به درپه شا کړم، توان به دې پيدا کړم.
غر په غره نه ورځي، سړی په سړي ورځي.
غر که لوی دی، په سر يې لار ده.
غر په پر پټوي.
غر ولاړ، غشی يې يووړ.
غريب هندو دی، چې ايمان نه لري.(۱)
غريب سړی او برګ سپی.
غريب ته يوه ګيډه مستي پسرلی دی.
غرې زمريان ماتوي، غوښې ګيډۍ خوري.
غړ که شار بې په دربې، کوچ يې خوري توره پشی.
غړ که هر څوچې شاربل کيږي، کوچ کوي.
غړی، دغوړيو شي.
غلا کړه، بلا دې پر ما کړه.
غلا مه کوه، له هيڅچا مه بيريږه.

(۱) - په داسې حال کښې چې يو سړی ځان ته غريب وايي يا بل څوک ورته غريب ووايي، نو دی وايي چې غريب خو هندو دی، چې ايمان نه لري.

غل اوسه، په انصاف اوسه.

غلبیل ولاړ شو، کوزی ته یې ویل په تا کښې دوه سوری دی.

غل په غلا نه شرمیږی، ته یې په نیولو شرمیږی.

غل په غوجل کښې پټیږی.

غل تر کوره پورې مه شړه.

غل چې غلا ته ځی، قسم په شاگرز وی.

غله څه غواړی، د ځان مله غواړی.

غل غل پیژنی.

غل که نه تښتی، مل دې وتښتی.

غل که هوښیار دی، قافله والا بیدار دی.

غل له خپل سیوری څخه ویریږی.

غل له خپل ترپ نه هم وبیریږی.

غل له څوکۍ داره نه ډاریږی.

غل هم وایی خدایه، مل هم وایی خدایه.

غل یو، لارې یې ډېرې.

غلوسل کورونه وران کړل، خپل یې ودان نه کړ.

غلو به قافلې وهلې، نونه چې کوتې یې وهلې.

غله دری وهی، بدبختی پلی وهی.

غله کورونه وهی، بدبخت زورونه وهی.

غلیم چې ژوبل وی، دوستان به ډیر وی.

غلیم که دې د سر وی، تر خپل منافق بهتر وی.

غم بد دی غمجن بد دی، دوست غواړم دښمن بد دی.

غم دی د لالی په سرمسته دې تازه ګرزی.

غم له غمه نه شرمیږی، پرون ابی مړه وه، نن توره چرګه.

غنم یې لا پاخه نه دی، ژرنده کښې یې اوس وار نیسی.

غوا که توره ده، پی یې سپینې دی.

غوایی حلال نه دی، ښانک په سر ګرزوی.

غوایی چې سره ښکر په ښکر شی، زیار د بوټو او کاښو دی.

غوټه چې په لاس خلاسیږی، په غاښو یې مه خلاسوه.

غوږ پر غوږو تویږی.

غوږی په ګوتی، اوږه په موټی.

غوږی د زیږې غوا، کوچ د سپینې غوا.

غوږی چې ډیر شی، څوک ځان نه پرې غوړوی.

غوږی لا غوږ.

غوږی یې ګاټه، سر یې بایلود.

غوښتو پلمه غوښته د بنی خوله وخته.

غوښې چې پر قصاب ارزانه شی، پر جهان ارزانه شی.

غوښې خانانو وخوړلې، پر هډوکو یې سپی جنګ کوی.

غوښه که وسوځی هم له پیتونه ښه ده.

غوښې دهرچا خوښې دی، مګر پیشی ایمان پرې راوړی دی.

غوښه د هرچا خوښه ده، خو د پیشو ورپسې کسی لویږی.

غوښې دې هغه خوری، چې توری وهی.

غول خوري، مښوکه څنډي.

غونډی ګلیګی تشوی، جوالونه کوچني تشوي.

غویي دی چې په ونډری لوی شو، غاښونه یې مه ګوره.

غویي چې زوړ شي، په خوب کښې کونجاړه ویني.

غویي د بزګر ملاتړ دی.

غیرانو نه چې پر خره باندې شي، نوم یې غیرت خان شي.

(ف)

فقیرانو ته کوڅې مه ښیه.

فقیر ته یو ور پورې، سل ورونه پرانستي.

فقیره کور دې چیری دی، ویل: هر چیرې.

فقیری بې مکره نه کیږي.

فقیر خو فقیر یم، کچکول مې مېین دی.

فیل په مالګه څه پوهیږي.

فیل چې مړ شي هم په نس کښې یو زنګون اویه ولاړې وي.

فیل چې ژوندی وی، یو لک چې مړ شي دوه لکه.(۱)

---

(۱)-د فیل غاښونه ډیر قیمت لري، نو ځکه یې پس له مرګه قیمت زیاتیږي.

(ق)

قابلیت د لمر سترگه ده.
قاضي ملامتولم، زه نه ملامتیدم.
قام له قامه نه بیلیږي.
قدیمي یار، زین کړی اس دی.
قربان له خپله کوره، چې خبرې شي په زوره.
قصابان چې ډیر شي، غوا مرداریږي.
قصاب قصابي کوله، یتیم شپه ورته تیره کړه.
قلم یې چې جاري شي، مور پلار یې راضي شي.
قنداو کورت، په یوه نرخ دی.
قول یې چې خطا وي، په قرآن به یې څه ویسا وي.
قیاس انا کاوه، چې ملایې غوټه ماته شوه.
قیاس بابا کاوه، مرکنډی یې ماته شوه.

(ک)

کار اسان دی، پیل یې گران دی.
کادانه خوسیان خلاسوي، کندوان کوچینیان.
کار نه ده سسته پسته، خوراک ته ده تندرسته.
کار د بابا، خوراک د لالا.
کار زده کړی بنه دی، دښمن وژني.

کار کوه خدای یادوه.
کارگه‌ویل زما سپین ککیه زیوه زیزگی ویل زما پستکیه زویه.
کارگه مرداره خوری مښوکه څنلړی.
کارگه غونډې هوښیار دی.
کارگه دزرکې تگ زده کاوه، خپل یې هیر شو.
کارگه په پسرلی څه‌خبر دی.
کارگه ته کنډر هم باغ دی.
کارگه‌له‌اصله توردی، سپین به‌نه شي.
کاروان په باج نه ورکیږی.
کاروان تیریږی، سپی غپیږی.
کاروان بندیږی، دخلکو خولې نه‌ترل کیږی.
کارونه ازلی دی، نه په‌زور نه‌په‌زاری دی.
کار مې د بل‌خوښ، خوراک مې دخپل.
کار مې‌له لاسه‌واخله، کب مې له‌خولې.
کارگر کور مړوی، لټ مور ژړوی.
کاږه بارونه، خدای‌سموی.
کاسه په‌کاسه ده، کرده په‌کرده ده.
کاسه‌چې په‌کاسه‌شی، دخدای وجه‌به‌څه‌شی.
کال به‌داوی، شپې به‌نورې.
کال دکاختې دی، شامت د بوډی دی.
کل دې په‌لکړه تیر کړ، که په‌ککړه.(١)
کالی چې اوبو یووړه، څوباړې ما ورپسې خوشې کړ.
کام پسې، ناکام دی.

(١)- له لکړی نه‌مطلب گدایی او له ککړې نه ختی او مزدوری ده.

کام کام ته ځی، اوبه خپل مقام ته ځی.

کام کام لره ځی، وریجی لغمان لره ځی.

کامه یې لوټ کړه، بیراګان اوس خبرېږی. (۱)

کانې به پوست نه شی، دښمن به دوست نه شی.

کانې د یتیم په سر لوېږی.

کبر .... کاوه، خوار یې پښتون کړ.

کبرجن د خدای دښمن دی.

کتابونه دریابونه دی.

کټ دې ستړې کړ، چې پاتې منا (۲) شوه.

کتوه چې په سر رانه شی، نه تویېږی.

کتوری ګه مات نه شو، ازانګه یې ولاړه.

کتوې کولال جوړوی، نیت یې مریې بدوی.

کنچنی ته ویل چې یار دې مړ شو، دی ویل: د کومې کوڅې؟

کراسته داسې ځای خرڅوه، چې پرې کښېنې.

کربونی، سره بولی.

کرمیه غم نه ؤ غم دې راووړ.

کری اوریشې، غواړې غنم.

کړې وړې چاره، یو آس غواړی درې ناله.

کړدی په خپلو مراندو ولاړ دده.

کړې چارې په خدای سمېږی.

(۱)- دا متل په ننګرهار کښې ویل کیږی.

(۲)- په ونه کښې اوچت ځپر ته وایی.

کشتۍ په نيت چليږي.

کلا تړلې، بلا تړلې.

کلپې روپۍ، په زرگر نه چليږي.

کله درياب، کله کرياب.

کله وار د ابا، کله وار د ادې.

کلي دې ودان وي، ليوان دې پرې روان وي.

کلي په مشر، ممبر په ملا ښه ښکاري.

کلي کور به اور اوخيست، پيغلو ناوو به غږ نه کړ.

کمال زده که، په تاخچه کښې يې کښيږده.

کم اصل چې بسيا شي، عقل يې خطا شي.

کم بخت سړی به د پردی خيرات سرخان وي.

کمبختې ښځې په کال کښې دوه واره لنگيږي.

کميس مې روغ کړ په بخيه، خيال مې خپل گوتې پردۍ.

کنز (۱) خو هر څه وايي، که يې څوک ومني.

کوتک وهه د ورور د پاره، خبرې کوه د خدای د پاره.

کوترې دی، يو له بل بهترې دی.

کوټ کوټ دلته لرې، هگۍ هلته اچوې.

کوټه وسوه، ديوالونه يې پاخه شول.

کوړ او غوړی وای، ناست ورته مړنی وای.

کورت دې وي غوړی دې وي، په منت او په سوټی دې وي.

---

(۱)-د فقې يو کتاب دی.

کور دغو گران وی، چې ګنلی یې په ایمان وی.

کور د ماما دی، لاس منډه ګوري را باسه.

کور کښې دې جواری نشته، له دماغه دې د پلو بوی ځی.

کور دې لرې، کوڅه دې نژدې.

کور چې سرد کور شی، د کلی مخې شی، کلی چې سرد کلی شی د ولس مخې شی.

کور مې در جار کړی، تروږه د باندې.

کور مې دې تالا شی، بول مې دې بالا شی.

کور ودان، د ورور ودان.

کوزده له کوره وکړه، واده له پوره وکړه.

کوږ بار تر مزله نه رسیږی.

کوږ لرګی په بار کښې نه ترل کیږی.

کولاله، وکړه خپله سیاله.

کونډه هم ژاړی، رنډه هم ژاړی، برنې راوړی په ناورین ژاړی.

کونډه د لیوره په تمه، د میړه ووته.

کونډه چې سترګې توري کړی، میړه به وکړی.

کونډه چې د میړه په تمه شوه، له ورو تیو لولو ووته.

کونډ دوه وارد خاندی.

کوم شی چې نه پایی، زره ترل پری نه بنایی.

که آغا مري که بي بي، زما دې وي پخه ډوډی.

که باران وي که بزلی، مبلمه غواړي بنه مړی.

که باغ خراپوي، آلو پکښې ږده.

که باخوږ نه خوري، بد پرې مه وایه.

که یې ځنبتنه ډېرېداى، دغرو غر څه به ډېروای.

که پورته گورم پاڼ دی، که ښکته گورم پړانگ دی.

که پرتا واوری، پرما به وڅاځي.

که په خپل وطن کښې خان یې، پر بل وطن اریان یې.

که په ژړا ژوندی کېداى، مړي به ژوندي شوی وای.

که په سبا ناری دې ښاد شوم، غر مې ته به دې هم پاتې شم.

که پیل په پیسه شي، چې پیه نه وي څه یې کوم.

که پیو ته دې زړه کېږي، غوا واخله.

که تا ویل ته یې، ما ویل ته یې، هم به زده یم هم به ته یې!

که تل لو ونه وي ځوانان به نه وي، که تل غوبلو نه وي غوایان به نه وي.

که تورد دې لنډ ده، قدم ور واخله.

که ته کړې سمې چارې، تا به څوک باسي د لارې.

که ته غر یې، زه غونډی، که ته مار یې، زه لنډی.

که ته مرې، هم ما خوبه وړې.

که ته کنوی یې، زه دې برغولی.

که ته نازو شی، نو میرخان به څوک زېږوي.(۱)

که ته تیگ یې، زه تیگ مار.

(۱)- اشاره وحاجي میرویس نیکه ته شوې وه.

که ټوله دنیا اوبه ونیسي، د اېلۍ تر پړکی پورې وی.

که جنګ نه کوې، لکۍ خو دینګه ونیسه.

که څوک نه شرمېږي، څوک به یې وشرموي.

که څه وابي، څه به واوري.

که ځان په عذابوې، له بې عقل سره اشنایي کوه.

که ځان وژنې زردکه خوره، که زردکه وژنې اوبه پسې چیښه.(۱)

که ځغلی له جنجاله، نو تاک مه ږدد بې ډېواله.

که خاني غواړې، دیر ته لاړ شه. (۲)

که خاورې اخلی، نو له لوی ډېران پې اخله.

که خرڅوری مې زاړه دي، هډوکی مې درانه دې.

که خرد یې نه وړی، په کوټی یې بار کړه.

که داغوا مړه شي هم به تا وره شي.

که د بیدیا کانې پاسته وای، ګبدړانو په وهم نه وای پرې ایښې.

که دنیا ډېره شی، آخر به تېره شي.

که د سرکار دکوره تبل درکړه شی، لمن ورته نیسه.

که دې په ښو یاودل، په ښو به یاد شی.

که د فصل خوار یم، د اصل خوار نه یم.

که دېګ د سر وشي، ببخ یې د مسو دی.

که د سهار ورک ماښام کورته راشی، ورک نه دی.

(۱)- معنوا ...دي، چې اوبه د زرد کی نفخ لرې کوي.

(۲)- ...ر په پښتونستان کښې ېو ریاست دي.

که دښمن گیدړ وي، تا به ورنه د زمري نیسه.
که دومړه بادر وای، نوم به دې فتح خان ؤ.
که دښمن دې هر څومره خوار شی، قوي يې بوله.
که د کاله‌رنگ بدیږي، د میلمه هم بدیږي.
که‌روزي په عقل وای، بې عقل به له‌لوږې مړ ؤ.
که‌زه نه وایم، دا گوډه پښه مې وايي.
که‌زور په بازو نلری، زر په ترازو نلری.
که ساړه دي، په تول ښاره دي.
که‌زمری وږی پاتې شی، د گیدړی پاتې شونې نه‌خوری.
که سر غواړې، سرمه پاشه.
که سرې وزگاړ وی، د کوچنی خوشحالول گران نه‌دی.
که‌سل کاله ژوندي يې، عاقبت د گور بنده يې.
که سیند لوی دی، خو د سپی ورته‌ژبـه وروړل دی.
که غاپې نه، څک خو اوسه.
که‌غر لوي دي، په سر یې لاردده.
که‌غوا راغله په پی، که نه‌راغله پز دی.
که‌کنبنېنستې خوله پټه، په‌لاس به رانه وړی هیڅ گټه.
که کنبته توکړم زیره ده، که پورته توکړم بریت دی.
که کتبود خوتېږي، خپلې شونډې سوځی.
که‌لاړ شې تربلخه، درسره ده خپله برخه.
که لعل هر څومره خراب‌شي، له جسو ښه دی.
که ماچاړه درلودای، سر به‌مې ولې داسې ببر وای.

که ما وپوښتې، ته به وتښتې.
که مړی خبرې کولی، نو ولې به مړو.
که مېلمه یې، شوچ خو نه یې.
که مځکه ټوله اوربشې شی، دخرد پکښې لپه دده.
که مشر مشرتوب غواړي، کشر هم ددنیا دود غواړی.
که مرگ غواړې، کندوز ته لاړ شه. (۱)
که نه پوهېږې، ځوان مال اخله.
که نه مرې، آخر به ومری.
که نړی ودانه دده، په مړی قیامت دی.
که والوزې مرغه شې، دنصیبه به تېر نه شی.
که وروور شوې درور شوې، که نه ورځه د خواري خواری اور شه.
که وروور دی، په مخه دې گور دی.
که وږي یم، سږی لا نه خورم.
که ورځ د زورور دده، شپه د کمزورې دده.
که هرڅو هوښیار یې، نادان پوښته.
که هرې ښځې میرخان زېږولای، نو میرخان به ولې یادېدای.
که هین کړی که پین کړی، دا پتې به شین کړی.
که یار نادان وی، نو کار گران وی.

((((* * * * *))))

(۱)-دامتل د هغه زمان دی، چې کندوز له شاړو ځمکو او ځنگلونو څخه ډک و. اوس کندوز ښه ودان دی او د مرگ په ځای پکښې ژوند راغلی دی.

(گ)

گامینبه د ګُل په بوی څه پوهېږی.

ګټه بې ستړیا نه کېږی.

ګټه په تاوان کېږی.

ګټه په سر سینه کېږی.

ګټې تر ګټو لاندې دی.

ګټې د اروااو دی.

ګټې دې لالا کوی، مړې دې عبدالله وهی.

ګرګه بل علاج دې نشته، بې له مرګه.

ګرګه چې زړېږی، اوړ پرې لګېږی.

ګړنګ یې څڅېږه، چې خدای وکړه ستا یې څه.

ګلاب په بوټی کښې ښه ښکارېږی.

ګُل د کدو ګُل ګوره، بو پورته کوه ترې لاندې بل ګوره.

ګُل له ګُل سره ښه ښکارېږی.

ګُل چې دماخی وی، هم ښه دی.

ګمیلګـی د موږې، په زور غورځی.

ګنجی که ډاکټر وای، د خپل سر علاج به یې کړې وُ.

ګور که ګران دی، خود سړی ناکام دی.

ګوره چې اوښ پر کوم اړخ څملی.

گومل که وچ دی، رود یې بهیږی.

گبدړه چې څه پیدا نه کړی، څکولي (۱) پټوی.

گیدړه د اوښ په سیوري تله، وپل یې دا زما دی.

گیدړې ته خپل پوست بلا دي.

گیدړه تر هغې دی ښادی ده، چې څو نمر نه دی ختلی.

گیدړې سترگې پټې کړې، سپی ونیوله.

گیلانه څه بلا شوې، چې د لوی و کم د خندا شوې.

گیله له خپله کیږی.

گیله له یاره ده، نه له ماره.

(((* * * * * *)))

(۱)- څکولي یوه تیوته وچ پوست ته وېل کیږي.

(ل)

لار په مزله لنډېږي.

لار مېندلې، مامې پرې تللی.

لار وهه، د خدای لار گوره.

لاس چې مات شي، غاړې ته ځي (لوېږي).

لاس مې تور، مخ مې په تور.

لاس چې ترسخر لاندې شي، په ورو يې راکاږه. (۱)

لاس د برې کار دی.

لاس لاس پېژني.

لاس مې تورې پېشو ښکلی دی. (۲)

لال په ايرو کښې نه پټېږي.

لاليورده، په مېږو پورده.

لامبو په زيړه نه دده.

لانده کړی، دربښلی، وچ مې لانده نه کړی. (۳)

لټ د دوبې سيورې غواړی، د ژمې پيتاوی.

(۱) - سخر لوښي ترې ته وايي.

(۲) - دا متل دا ډول هم ويل کيږي: « لاس مې تور سپی ښکلی دی.

(۳) - ددې متل معنې دا ده، چې ضرر رارسېدلې هغه په وزغمم، نور راپېښ نه کړی.

لټ يې د کور په وره کښې غواړ که نه وی، نو بیا ژاړی.

لتمه ښځه، ولور نه لری.

لرگي تراشه، (توره) سړي ځنې جوړوه.

لرې شي برې شي، په باغوان برابرې شی.

لرې له سترگو، لرې له زړو.

لرې مې واده کې، چې د ابا نه کنډولی شاکاسې وبولم.

لرې مه ځه چې لېوه دې و نه خوری.

لرې مه ځه، نژدې وگوره.

لږم ته بې ویل کوچ، ده لکی پر شا واړوله.

لږ خوره، هوسا به اوسې.

لږ خوره، تل خوره، ډېر خوره زهر گنډېر خوره.

لږ خوره، نوکر ونیسه.

لږ خوراک، ډېر عبادت.

لږ خوراک، دځان کومک.

لږ خوره، ډېر گټه.

لږ ورکه، ډېر وگټه.

لږ ویل، ډېر کار.

لږ غربېږه، ډېر کوه.

لږ گټه، تل گټه.

لږ مې درکړه، نو خوند يې درکړه.

لَغته د هغې غواړه، چې شيدې بې خورې.

لکه ابا ، هغسې يې قبا.
لکه ادې، هغسې يې پايڅې.
لکه اوښ لرې گوره.
لکه پر ، هغسې وراشه.
لکه پزه ، هغسې نته.
لکه تنده لښته پر هره خوايې کږوی.
لکه جولا ، خپلو پښتو ته گوری.
لکه چر گ اذانونه ډېر کوي، لمونځ يې هېچا نه دي ليدلي.
لکه چرگ په ناوه زوړ شوی.
لکه ځان، هغسې جهان.
لکه ځنگل، هغسې چغال.
لکه د آسمان کټ، چې د شپې پيدا شی، د ورځې ورک شی.
لکه د تبې ډوډی، نه مخ لری، نه شا.
لکه زر ، هغسې يې سور.
لکه ژرنده ، هغسې يې دوړه.
لکه شښخ چلی، په ښاخ ناست ښاخ وهي (رببي).
لکه غر هغسې ځناور.
لکه غر هغسې کربوړی.
لکه غوبې چې سريې واخيست، يا به دېوال ړنگوی يا به جغ ماتوی.
لکه کوټکی ، دمور دمخه زغلی. (۱)

(۱)-گوټکي دحرې کوتې تهوايي.

لکه لنده کراسته، کشېږي پرې کېږي نه.

لکه‌لېونی خپل ځان ته‌خاندی.

لکه لېونی له‌کوره، په سارا خوښ دی.

لکه‌مخ، هغسې څپېړه.

لکه میندې، هغسې یې لوڼی.

لکه مږک په‌کورتو پسې مه‌زغله.

لکه ورغومې، هومرد یې کومی.

لکه لور، هغسې ځور.

لکه بخت، هغسې یې تخت.

لکی ښه دی که پتی؟ ویل: پتی ښه دی.

لمر په دوو گوتو نه پټېږی.

لمر څېره وهی، خرکار پټیره.

لنډ کلونه، اوږدم یې پېغورونه.

لنډه لښته، هرې خواته کږېږی.

لنډی د مار سرد غزېدو، پر منځ دوه‌ځایه‌شوله.

لنډیې د اوږد سره برابراوډ، د ښځه ووت.

لوټه په اوبو کښې ږدی، تېرېږی.

لوخ له اوبو، نه بېرېږی.

لوخ په خوب کرباس وینی.

لوخې د کام ښه نه غوښته، سریې په دریاب کښې وچ شو.

لور پر لوټه تیره کوی.

لور چې ښه‌شي، د مور کوشی یې په پښه‌شي.

لور د موره بېلوی، تنګه بلا ده.(۱)

لور چې د مور دغېږې کاږی، نوم یې تنګه دہ.

لور د لویه کور دغواړه، کوچنی ته یې ورکوه.

لور پرېږده، کور یې کښېږده.

لور زېږول ښه دی، نه خوشې کښېناستل.

لورې تاته‌وایم، مېروری غوږ پرې ونیسه.

لور وهه د ورور دپاره، ویل کوه د خدای دپاره.

لویه ګوله ښه‌ده، چې دنس پکښې ښه ده.

لویه ګوله ثواب لری، چې د نس هم‌پکښې خیر دی.

لوی مې کړی، لویې را مه کړې.

لویې یو خدای لره ښایی.

لوېې پر کور وایی کوچنی بې پر صحرا.

لوی د خدای په هیله، وړوکی د لوی په‌هیله.

له آخرت نه، څوک راغلی دی.

له بازاره زد راغلم، له نرخه ته خبر یې!

له بازارہ ووځه، له نرخه مه‌وځه.

له بدو ځخه یا غلي اوسه، یا لرې اوسه.

له بدو سره چې اوسې، که‌بد نه کړې بد به یوسې.

له بله به‌خپل ته وژاړی، له‌خپله به چاته‌وژاړی.

(۱)- پر ولور ایراد نیول، غرض دی.

له بې باکو مې څه باک شي، چې پردی کور بې اتاک شي.

له بې کارۍ نه، بېګاري ښه ده.

له پلالې لاندې، اوبه مه تېروه.

له پلارنه بې، زوی غټ دی.

له پردې سړي، ګیله نشته.

له پردې زویه، خپله لور ښه ده.

له پلیتې ښځې، له تړېدلې دېواله، له لېونی سپي څخه ځان ژغوره.

له تربوره مې زړه کړم دی.

له تش ټوپکه دوه کسه ډارېږي.

له تنار دېې، موری لویه ده.

له جاهل سره چې وایې، لکه مېخ چې په تېږه بیایي.

له خزانې سره مار وی.

له خولې دې وځه، په ګرېوان دې ننوځه.

له خیره دې بېزاره، سپي دې در کورې کړه.

له خیره مې دې توبه، سپي دې در ګرزوه.

له خوراک نه یې تمه ښه ده.

له خوند نه یې شخوند ښه ده.

له څاڅکونه سیند جوړېږي.

له سختۍ مرګ نشته.

له غم نه یې خلاصېږم نه، له ښادی څخه یې خبرېږم نه.

له کلي وځه، له نرخه مه وځه.

له کندو شخه بې، موری لویه‌ده.

له‌کوره په‌سارا خوښ دی له‌ویشه‌په تالا.

له‌کوره به‌درسره سم، نه‌تر گوره.

له‌کوم مېلمه نه‌چې خلاصېږي هغه‌ته‌ډېر خانده.

له‌کوره یو لېونی نه چې تول.

له کوره بو لېونی بس‌دی.

له کونډې سره چې هر څومره ښه‌کوې، دا پخوانی مېړه یادوي.

له ماره مار بچي زېږي، له گوسنې لتیکه.

له ما پاتې ؤ تاته، له تا پاتې ؤ ماته.

له ما پیدا شو، راته بلاشو.

له‌مرگه دې قربان شم، کباړی دې په ما جوړه ده.

له موره بې نمسی غټه‌ده.

له موره که‌یو یم، له‌کامه خو یو نه یم.

له‌لېونی سپی شخه، هرڅوک وېرېږی.

له‌ناکامه‌خلک هندو ته ماما وایي.

له نړېدلي دېواله وېره په کار ده.

له‌نشته نیني هم ښې دی.

له‌نیا نه‌یې لمسی غټ‌دی.

له ورخه‌تېرې اوبه، بېرته نه‌راگرځی.

له‌وزکارۍ شخه، د کروتو چیچل ښه‌دی.

له وړی نه ډوډی غواړې.

له وښش نه يې په تالا خوښ دی.

له هغې بلا نه چې خلاصی نه وی، دوه کرته په مخه ورځه.

ليلی ته د مجنون په سترګه ګوره!

للی د مخه، للی په پسې.

لبمخی هلته خرخود چې پرې کښېني.

لېونی په ژمی کښې فالوده غواړی.

لېونی په څه خبر دي.

لېونی ته مه څه ورکړه، مه څه ځنې غواړه.

لېونو سرد چا کلی کور نه دی کړی.

لېود په وازه خوله وهنه کوي، مَلِک يې په پټه خوله.

لېود ته يې نصحيت وکړ، په هغه ورځ يې شل وداړل.

لېود ته يې نصيحت کاوه، ويل: غيلی لرې ولاړې.

(((******)))

(م)

ما پر آسمان غوښتې، خدای پر ځمکه راکړې.

ما پور غوښته، تا نور غوښته.

ما ته بې که، چغکه یې مه بوله.

ما چې ته لالا بللی، ما ویل ته به تاتکی به گوته را وکاږې.

ما دېرش روژې، د اختر دپاره نیولې.

مار چې لنډی شي، دوسره خولې اچوي.

مار چې غار له ورشي، نو سمېږي.

مار چې دې وخوری مار دی، شرمنبکی د ناسور داغ دی.

مار د شینشوبي بدراتله، شینشوبي د غار په خوله کښې ورته شین دي.

مار که اوږد دی، سمساره پرې سور ورده ده.

مار اوږی، مار خوړلی.

مار چېچلی، له پړی وېرېږی.

مار دې لنډ کړ، مړ دې نه کړ.

مار خو نه یې، چې خاورې به خورې.

ماړ ته کتی نه شم، وږی ته یې ورکوی نه شم.

ما کور، مرگی راخپور کړ.

ما که وژغونی په کار درلودای، دا دې کتوې ډکې وی.

مَلکي په مشرو کشر پوري اړه نه‌لري.

مالا جوړولې، لالا غزولې.

مال په دهقان سپاره، دهقان په‌خدای.

مال په مال پسې ځي.

مال چې خاوند ته نه‌وي، حرام دی.

مال یو ځاي، ایمان سل ځایه.

ما نانګه‌خواړه، بچي مې پلاو خواړه.

ماما ځان ګروي دخور بچي تمه‌کيږي.

مامو ته، بیا دې موته.

ما ویل چې زما نشته، ددې خیالي خولا نشته.

ماهي ویل ما به خبرې کړې وای، مګر خوله‌مې د اوبو ډکه ده.

ماهي چې نه‌نیسې، نو یې ترلکۍ نیسه.

ما ولېږلې کلاته، ته لاړې مشغولا ته.

مچ نور څه نه‌کوي، خپله خوابدوي.

مچی په‌لوی لاس مه بونوه.

مځکه هغه سوځي چې اور پرې بلیږي.

مځکه مور ده، زر زېږوي.

مخامخ روي ته‌څوک نه‌وایي چې روی.

مخ کنبې څه، خو بهرته هم ګوره.

مردار زړوکي اور نه اخلي.

مرګ او خوب، یو شي دي.

مرگ په ماړه نس ښه دی.

مرگ په ډول او سورنی نه راځي.

مرگ ته ځوان او زوړ یوشی دی.

مرگ حق دی، گور او کفن په شک کښې دی.

مرگ حق، میراث حلال.

مرگ د ټوپک ښه دی، نه د تلتک.

مرگ د مرض زوی دی.

مرگي د اوبو وار دی، نن پر ما سبا په تا دی.

مرگي نژدې اندېښنې لری.

مرغان هغه سره کښېنی، چې بڼې سره ورته وی.

مرغۍ چې په بوټی ننوزي، ځای ورکوی.

مرور دوې برخې لری.

مړیې په مستو، مست وی.

مړیې ته یې ویل مړیبه، دوه ژړل، ساوو ته یې ویل مړیبه، دوه خندل.

مړیې ته یې ویل چې رادې نیسم؛ ویل: ستا اختیار دی، ویل تښتې خو به نه! ویل: زما اختیار دی.

مړیې غونډې یې گټه، ساوو غونډې یې ځنه.

مړانه د مېړو جوهر دی.

مړونه یې په خولو گټي، اسونه یې په سوو گټي.

مړونه مری، نومونه یې پاتېږی.

مړی به ډېر څه وایي، که یې څوک ومني.

مړی په ژړا، نه ژوندی کیږی.
مړیؤ، ویر یې نه ؤ.
مړ اور پوکوی.
مړې اېرې، مه شینده.
مړی څوک په لغته نه وهی.
مړی ته شپه او ورځ یو دده.
مړه ناري وهي، چې مونږ مړه یو، یادسړو ملېړو له مړانی موندلې دده.
مزدور چې له کال نه تېر شی، د کاله واکدار شی.
مزدور چې نور کارونه لری، ور به پورې کوی.
مزه یې ښه دده، را تله یې.
مزې تاوکړې گېډړې، همېشه دې شونډې غوړ دی.
مړکانو گېنگړې جوړ کړ، ویل یې دپشی په غاړه کښېږې به یې څوک اچوی.
مړک په غار نه شو ننوتلای، چج یې په لکی پورې غوټه کړ.
مړک چې کوړ په ژرنده کښې لری، څه غم لری.
مړکه خاورې کینه، خاورې دې په کوته.
مسافر له خیرهٔ پوښته، له شپو یې مه پوښته.
مسافری، اوم سړې پخوی.
مستې د غلسینی، بانه بنگ دی.
مسجد د خوب ځای نه دی.

مسجد که ونړېږي، محراب يې پرځای وي.

مشر مشره برخه لري، کشر کشره.

مشر د مشر ځای لري، کشر د کشر.

مشر د کشر پل دی.

مغزي زمريان ماتوي، غوښې ګيدړان خوري.

ملا ځنګله ته نه ځي، مېلو هوارې ته نه راځي.

ملا هم پاک، مسواک يې هم پاک.

ملا بانګ او چرګ بانګ فرق لري.

ملا لور نه خرڅوي، هسې يې سر لوروي.

ملا ملا تلبر دی، يو ملګری مې بر دی.

ملا مې کړې، د خپل ځان بلا مې کړې.

من خورم، سېر ګنم، بي بي اوسم که درځم.

منډې به لالا وهي، مړې به عبدالله وهي.

منکر نر دی، قايل خر دی.

منګی هره ورځ نه ماتېږي.

منګی کله کله ماتېږي.

موچي د نورو څپلې ګنډي، مګر خپلې يې څيرې پېرې وي.

مور چې يې متيکې وي، لور يې اشوکې وي.

مور و پلار چې زاړه شي، لهشکرو لا خواره شي.

مور و پلار يې پر قاضي، هلکان يې پر بازي.

مور نه ده مېره ده، رانه کنبلې يې چاره ده.

مور یې په کلي شلومبې غواړي، لور یې په نیم من کوچو سر، نه غوروي.

موري په بد راضي.

موري پیدا نه وه، لور یې پر بام گرزېده.

مور نه مېړه کېږي.

مور یې چې درخاني وي، لور به یې شاپېرۍ وي.

موږ بزگر دي پر کور مېلمه مه شه.

موږ شوم په زردکو، بیا به نه ځم زېړانوته.

موږ د وږی د حاله څه خبر دی.

موږ تول د یوه لاس گوتي یو.

موزی لایق دي د شړي، کز بره مه پرې اغوندی.

مه چاته څه ورکوه، مه د چا زړه بدوه.

مه خوره هغه کراړه، چې پرې نیسي دی تر غاړه.

مه خوشال وای، مه ختېک وای، مسلی وای خو ځواني وای.

مه داسې خوږ شه، چې څوک دې وخوري، مه داسې تریخ شه، چې څوک دې وغورځوي.

مه د چا دارا پاته کېږي، مه مې چاته پاتې کړي.

مه غوندي تشوه، مه وږي ژړوه.

مه کرل کړه مه ریبل کړه، توري ښې اړول کړه.

مه کړه هغه چار، چې نه دی مور کړی وي نه پلار.

مه کړه دروېشه، پر تا به درشي پس و پېشه.

مه‌وایه پرما، چې دربه‌شی پرتا.

مه‌کوه په‌چا، چې وبشی په‌تا.

میاشت د لومړی ورځې معلومېږی.

میا خېل که ښه‌ځوانان‌وای، خپلې مېږی به یې مېږی کړی‌وای.

میراث دې هغه ته پاته شه، چې هم یې خوری، هم پرې ژاړی.

مېراث‌خور ښه‌دی، که اموخته‌خور.

مېږه مې نه‌لیده، تر مور مېنه.

مېږو ته گوره، برخې وېشه.

مېږو له خندا موندلې‌ده.

مېږونه‌که څه نه‌دی، له‌خدایه لرې نه‌دی.

مېږه څه‌وهلی څه‌پورې وهلی.

مېږه ته‌مه‌وایه چې مېږه گیه.

مېړه‌یا نېکنام، یا بدنام.

مېړه مړ که، مېړانه یې مه‌ورکوه.

مېږه چا په خواری نه دی کړلې.

مېږه مرداره، پور پر غاړه.

مېږه که ډنگره شی، هم د وری ورته هیله ده.

مېږه‌دی په لبوه وسپارله.

مېږی ته چې خدای په‌قهر شی، نو وزرونه وکړی.

مېږی ترخان لوی‌بار وړی.

مېږی پړانگان‌ماتوی، غوښې گېدړان خوری.

مېښه په خوب کښې تاپوګان وېنی.
مېلمه په ننګ ښه ایسی، کور به په ست.
مېلمه به دی شم، مګر نه په مې بار وی، نه به مې بندی کوی.
مېلمه خپل نصیب خوری.
مېلمه شړلی ښه دی، نه په ګېډ، نهار.
مین یم، مګر ځان سیند ته نه اچوم.
مېنځه چې توده شی، هلته بیده شی.

(ن)

نا بلده غل، کادانه وهی.
نا بلده غل، په بوساړه ننوځی.
ناپوه یې دومره په بل نه کوی، لکه په ځان.
ناپوه یې په سلو کلو ګټی، په یوه ورځ یې بابلی.
ناتار چې خپل ښبتن را و نه ګرزوی، نور یې نه راګرزوی.
نا خبره د مرکې لېوه دی.
نادار پور وړی، چا نه دی وژلی.
نا راسته سړی، په وچه ځمکه ښویږی.
نادیده تلتک نه درلود، چې پیدا یې کړ تر غرمې پکښې پروت ؤ.
ناسته ښځه کار کوی، ولاړه ښځه ښار کوی.
ناوې هی هی لری، خو په زړه کښې ګوړی ماتوی.

ناوې تللې په خړی ورا بې پنډه په نغری.

ناوې په پسول ښه‌ایسي، پاچا په خول.

نجل به هلته نجل شی، چې په څنو په اوربل شی.

نرپسه د حلالولو دپاره دی.

نرخ نه‌گوره، گولې وهه.

نر زوی په ورنی کنبې معلومیږی.

نر دې مرد، نر دې زبیره.

نرمه غاړه، توره‌هم نه‌غوڅوی.

نشته‌داسې لوری، چې وتنبتی کمزوری.

نصیب کته کړي خر دی.

نصیب له ما هم‌گرندي دی.

نعمت پس له‌زواله معلومیږی.

نغړی له دښمنه ډک ښه دی، نه له‌دوسته خالی.

نغری دکهول، مشر دی.

نکریځې چې تر اختر تیرې‌شی، نو یې پر دېواله وتپه.

نن دې خاطر، سبا دې د ملا تیر.

نن پر ما، سبا پر تا.

ننه‌واتې پر څه وی، که بې څه.

ننگ د کور په میړو کیږی.

ننگ له‌میړو لاړ، شرم له‌ارتینو.

ننگ له‌گوړ ستا نه پاڅېدلی دی.

ننګرهار نیم نهار.

نور جوړ، کار ته ناجوړ.

نور یو منزل کوي، سپي دوه منزله کوي.

نور یې تر مړېدو خوري، ښځو یې تر لېدو خوري.

نوک او اوري، نه سره ببلېږي.

نوم یې لوړ، کور یې ډګر.

نوم بد، ګرېوان څیرې.

نوم د نامه نه پرې کېږي.

نوم یې خان، کور یې وران.

نولس شل کېدی نه، او بېرا اخستې نه.

نه اوري، نه ګوري، سر پټ بدلې بولي.

نه به کاڼې پوست شي، نه به غلیم دوست شي.

نه به تل دا سره اوښان وي، نه به تل دا ناصر خان وي.

نه پوهېږم چې ور تنګ شو یا خر غټ شو.

نه تا څه رانه کښېښوود، نه ما څه پکښې پرېښوده.

نه جغ کوم نه سپارد، خدای یې راکې پر تیاره.

نه چا لیدلي، نه باد وهلي.

نه خان دی نه مان دی، زما د اوړو زیان دی.

نه خر وهلي، نه لښته ماته.

نه خر مړ کېده، نه سپي څنې ته.

نه خوړلي نه چښلي، ښښتورګي درد نیولي.

نه د بې مالګې خوږو مزه شته، نه د پردی زویه ګیله شته.

نه د چا کور، نه د چا کلی.

نه د ښه حاله الواته، نه د بد حاله مرګ.

نه د تېنګې د وېشتو دی، نه د سستی د نیو.

نه دلې شوم، نه هورې، تر منځ شوم خاورې ایرې.

نه د مړو د ژړا دی، نه د ژوندو د دلاسا.

نه دې پاتې خورم، نه دې سرې چلوم.

نه دې غیلې پیایم، نه دی ګاړې ځتم.

نه دې وی هغه غوړی، چې ویې نه خوری سړی.

نه دې کورت خورم نه غوړی، نه دې سوک خورم نه سوټې.

نه زما پلار ستا تربور دی، نه زما پلار ستا مزدور دی.

نه سیخ سوی، نه کباب.

نه شرم نه حیا، لعنت پر بې حیا.

نه.... کوي، نه دلار وزی.

نه کرم، نه ربېم، تورې ځتې اړوم.

نه کم نه کمتر، سلامت دغوایې سر.

نه کور ورک، نه دود ورک.

نه ګنلم چوتې، بېزاره یم د ګنې.

نه له پیره حیا لری، نه له میره.

نه ملا شوې نه امی شوې، د پلار مینه دی ورکه کړه، چرسی شوې.

نه مې وخوړه نه پرې موړ شوم، سلا بلا په تور شوم.

نه يې تر خولې شوه، نه يې تر نَسه.
نه يې خورې، نه يې خورندی ته ورکوې.
نيت سم نيسه، اول يې پر دښمن نيسه.
نيت مې وتاړه په پړی، مانو، گښت وهل په کلی.
نيستي د ميړو قدر کموی.
نېک بخت يې په بل ويني، کم بخت يې په ځان.
نېک عــمل به دې سلطان کــړی، بد عــمل به دې په ځـــان پورې حيران کړی.
نېک عمل به دې پاچا کړی، بد عمل به دې رسوا کړی.
نيکی له دښمن سره کوه، چې تور ليمه يې ووځی.
نيمه ډوډی، د کوټې پای.

(و)

واده اسانه دی، تک توک يې گران دی.
واده په ساز ښه ښکاری، مړی په وير.
واده ته مه وايه، واده گيه.
واده د نه ستنې، کرياب دی.
واده د الله داد، پکښې غورځی مولا داد.
واده دی د پردی، پکښې غورځی لېونی.
واړه تښې شلومبې شاربی، خبر نه شوه له مطلبه.
واښکی پر نري ځای شليږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

واښه دسمې خورې، هوا دغره لرې.

واک ستا دی اکا خپلې، اوس که غوا بیایې که غېلی.

وياسه پېسې، وخوره پتاسې.

و به دې پوښتم، واکدار به دې نه کړم.

وتلی ښه دی، که ترپلی.

و جنګ ته یو دلوېشت دمخه کېدل، د سلو کلو لار ده.

وچ اوړه پر دېوال نه نښلي.

وخت چې د برې شي، هر ګیدړ زمری شي.

وخت چې د ختمې شي، د یتیم پز وینی شي.

وخت سره زر دی.

وخوره ګل بخور، چې دې وشی میراث خور.

ورانول اسان دی، خو جوړول ډېر ګران دی.

ووغ یې چې برابره شی، چراغ یې په اوبو کښې بلیږی.

ورغستلی ، له منځه وتلی دی.

ورکړه په لاس، ګرزه په پښو.

ورکه کې نیستی، سړی باسی له سیالی.

ورور چې هر څومره بد شی، د میرې له زویه ښه دی.

ورور چې ننګیالی شی، دخور پر سر ټیکری شی.

ورور چې سپور شی، دخپل کور شی.

ورور دې وی، پر لاهور دې وی.

ورور دې وی، دمیرې دې وی.

ورونو جنګ وکړ، سادګانو باور.

وروستیه عقله، چې ړومبی وای.

وروری خوری به کوو، حساب ترمنځه.

وروړې مه‌وهه په‌توره، خور یې ناسته‌دده حضوره.

وروړې کسه، خور یې نسه.

ورور یې ګوره، خور یې غواړه.

وروړې ورور ته نه‌ګټي، شریک ته ګټي.

وریښم که زاړه شی، د خره کسته لا نه‌شی.

وریښدارې خواره به دې غواړم، نه‌د ورور د مرګه.

وړی نه ولړی نه ولې، چې میړمن نه‌وي ناولې.

وړوکی دښمن، د اور بڅرکی دی.

وړ دښمن، لوی وګڼه.

وړه چې په مېښدد شی، هغه لا لویه فتنه شی.

وزه ننوزه، د جنګی لالا واده دی.

وزه ننوزه، وړسک خوره لیمه دې وزه.

وزه د شپون دپاره نه‌دده، شپون د وزې دپاره دی.

وزې وزې پی خو به راکې، خو له‌پچو ډکې.

وژاړه چې وخاندې.

وږی په‌خوب، دسترخان وینی.

وږي پیشو، د زمری سرد جنګیږی.

وږي ته پاخه تیپر ښه دی، نه سپین زر.

وری ته چا ویل: څلور څلور څو کېږي؟ ویل یې: اته ډوډۍ.
وري ته د پانګ پوست‌سنګکی ډوډۍ ښکاری.
وړ سترګې خدای نه مړوی.
وری د ډوډۍ تپهار اوری.
وری د ملغلرو همیانۍ پیدا کړه، د نینو ګومان یې پرې وکړ.
وری سترګې، نه مړېږی.
وری نس، بلا ده.
وری‌لره نیمه ګوله هم غنیمه دی.
وری نه یم، قدر غواړم.
وسله‌هغه‌ده، چې په‌لاس درغله.
وسله که‌سل کاله‌بار ده، په سخته‌ورځ په کار ده.
وطن په دوو سترګو خپل دی، په دوو پردی.
و عاقل ته‌اشاره دی، کم عقل ته‌کوتک.
وګټه، پیل وخوره.
وګوره سری، ترې لاندې واچوه کالی.
ولاړې اوبه، ژر ژړېږی.
ومې بله، ومې تله.
و مه خورې هغه‌غوری، چې وباسي مرغېږی.
ونه چې زړه شی، د هرې بلا پرې شپه شی.
وهم دې چېرې، ډب دې چېرې خېژی.
وېشلی وروړ، تربور دی.

ویل دې ښه، کول دې بد.
ویل شته دی، عمل نشته.
ویل، لکې ښه دی، که پتې؟ ویل پتې.
ویلني مې د ویالې ترغاړې بد ایسی، په کور کښې را ته شین شو.
ویی واهه په سر، ویې چاودې تلې.

(هـ)

هډ په پیوند، جلا کیږی.
هډو عمر بې مه حسابوه، حال ته یې گوره.
هرچا ته خپل وطن کشمیر دی.
هرچا ته خپل مزی مرغلین ښکاری.
هرچا ته خپل زوی شهزاده دی.
هرچېرې چې ښه، هلته دې شپه.
هرچېرې اوړ بل، کتوې باندې.
هرچېرې چې خورې، هلته به مرې.
هرڅوک له ځانه خوښ، په نیره ببا بنگښ.
هرڅوک پوهېږي، چې غوا توره، شیدې یې سپینې.
هر څوک چې وزگار شي، یا غل شي یا بیمار شي.
هر څو چې هوښیار یې، نادان لا پوښته.
هر څه چې درته وایم، ته خپله عړکه شاربې.
هر څه مې د بل خوښ دی، عقل مې خپل خوښ دی.

هر سړی خپل غم ژاړی، نه چې د بل غم.

هر سړی تر خپلې مدعا پورې یار دی.

هر سور ږیرې، ملا شاه ګُل نه وی.

هر شی چې غبرګ شی، لنډیږي، خبره چې غبرګه شي اوږدیږی.

هر نوی قدر لری، بې له مرګه.

هر مرغه، خپله یې ځاله خبر نه دی یو د بل له حاله.

هر مرغه چې دانه اخلی، ځنګونه یې زبږ دی.

هر یو پر خپله تیکی لور اړوی.

هستی کوی مستی، نیستی کوی سستی.

هسې مه کوه انسانه، چې زوی ګران کې، لور ارزانه.

هغه بنده به څه کړی، چې خدای یې زېرمه نه کړی.

هغه آش، هغه کاسه.

هغه چرګه مړه شوه، چې برګې هګۍ به یې اچولې.

هغه چې الوځی، تېولې چوغکی دی.

هغه خور دی ارمان نه کړی، په دوړونو یې واده کړی.

هغه درک، هغه خرک.

هغه سړی نه دی، چې له ځانه خبر نه دی.

هغه سپی دې خوری، چې پېژنې دې.

هغه شپې لاړې، چې ما او تا به کړې کرواړی.

هغه چې نن غران کړی، نه یې خپل، نه یې خپلوان کړی.

هغه چې کار په عقل کیږی، زور ورته عاجز دی.

هغه ورځې لاړې، چې دی لو کاوه په ولاړې.

هلته به دې زده شي، چې د خوار په‌حال دې شپه شي.

هلته به‌دې زده شي، چې په ادرگ بدرگ دی شپه شی.

هلته ځه، چې قدر دې کیږي.

هله به ځاریږم، چې له کاره وزگاریږم.

هله به خبر شي، چې تا رو جبی له‌ورشی.

هم اوړه پیینی، هم اور پو کې.

هم بوره، هم بدنامه.

هم ودیږي، هم رقصیږي.

هم درخخه مرم، هم درپسې مرم.

هم د سین دا غاړه پیاییی، هم هغه‌غاړه.

هم یې پرمېخ وهی، هم یې پر نال.

هم یې سکنی، هم یې رغوی.

هم یې کرې، هم یې ریبې.

هندو پېسې گټي، پښتون قیصې گټی.

هندو څه وهلی، څه‌سر تور کړی.

... هندو بې گوړې نه‌وی.

هندو زوړ شو، مسلمان نه‌شو.

هندو گوړې په خوب وینې.

هندو ستړې، ... ی ناراضه.

هندو مې پک نه دې لیدلې.

هوده د شرمښکی نه لري، لاس ښامد ته‌اچوی.

هوره مې خوړلې ده، په ځان مې ازمويلې ده.

هوسی پخوا هم د غرو وه، مګر چې ګېنګړي يې تر غاړه شول د غرو ځوکو ته وختنه.

هوسی هسې هم ترنده وه، چې ګينګړي ورته‌واچاوه، لا ترنده شوه.

هوسی هوا دغرووهي، واښه د سيمې خوری.

هوښياران، زهر د ترياکو په ګومان خوري.

هوښيار ته اشاره ده، ناپوه ته ډنډه.

هوښيار نه‌غوزاربږي، چې غوزار شي، غبرګ غاښونه يې وځي.

هوښيار مرغه په دوو لومو بندېږی.

هوښيار مرغی په دوو لومو کښې نښلی.

همسايه غل مه بوله، خپل کور دې ساته.

هم‌پوری ژاړي، هم وراری.

هېڅوک نه‌وايي چې زما د غړکې خوند بد دی.

(((((*****)))))

(ی)

* یا انا وهي، یا عمر کې څېرې.
یا بر چمر کنډی دی، یا کافر د لیکنډی دی.
یا به تخت، یا به تخته شي.
یا به تخت وي، یا تابوت.
یا به کولاله ونیسی، یا به مالداره ونیسی.
یا به بې کولاله کړی ، یا به یې مالداره کړی.
یا به هې په ساروان وی، یا په کاروان.
یاد به‌دې زه کړم، مور به دې خدای کا.
یا د چا ودې پښې ژړاوې یا د کونډې ښځې.
یا د چلم سر، یا د پلاو ښخ.
یا د خدای قدرت دی، یا د مېړو غیرت دی.
یا د مور تې دی، یا د چلم نی.
یاد مې ته که، مور به مې خدای.
یارانه، ډوبه جاله.
یار تر کوځې تېر که، رنګ یې هېر که.
یار تر ما پورې رنګ ژېړی ښه دی، نه‌زه تر یاره.
یار چې ځایې‌شي، رنګ دې ورک شي.

یار مېلې لره دی، دوست تنګې لره دی.
یار د یار دپاره خوری د غوایي غوښې.
یاری چې په شوتالو شوه، نو و نه شوه.
یا لویو کورو ته ورځه، یا لویو غرو ته.
یا مړ، یا موړ، یا جګ پر غوایي سپور.
یا مې ابا بوله، یا کتوه ماتوم.
یا نه کوي، یا د خره کوي.
یا نه ځم، یا منډې وهم.
یا نېک پلو، یا نېک جلو.
یا وور پوښته، یا زور.
یا وبنه ژاړی، یا مینه.
یا یار شه، یا بېزار شه.
یتیم ته بو نس مستې هم پسرلی دی.
یتیم په ژړا عادت دی.
یخ دې تنه کار دی، زوړ مېړه پکار دی، ځوان مېړه ناتار دی.
یَرحَمَکَ اللّٰه، هم ځای لری.
یږه سمې ته نه راتله او ملا غره ته نه ته.
یو انار او سل بیمار.
یو بهلول یو یې کند، یو یې کچکول.
یوه بلا بلی ته وایي چې ږبو.
یو به مړ نه شي، بل به موړ نه شي.

یو پټې شپشتې یې وخورې، وایې دا لا مړه ده.

یو په اوښکو ژاړي، بل په وینو ورسره ژاړي.

یو په ست ښه ایسي، بل په پټ.

یو په سله، سل په هیڅ.

یو تنها به دې سفروي، یا به غم یا به اختروي.

یو تک دې دارو نشته، پرځان دې غومباره نوم ایښې دی.

یو څه زه لنډ یم، یو څه مې د بنې ګوډی اوږد دی.

یو ځان شرموي، بل قام.

یو د لوږې مړ کېده، بل یې سر ته پراټې کتلې.

یو دېګی، ټول کندی.

یو زوی، نه زوی.

یو سر، نه سر.

یو ښار او دوه نرخه.

یو کار وکړه، چې سل وارزي.

یو لاس دې خدای هغه بل ته نه اړوي.

یو لاس په چاړه، بل خواړه.

یو لمونځ په هفته کښې، هغه هم په ما مته کښې.

یو موټې دې اوړه نشته، سل دې تنرونه دی.

یو نس، دوه منته.

یو نوکې غیرت، ترسلو میړو ښه وی.

یو وار یې شل کړه، بیا یې په جوال کښې واچوه.

یو وار چې زوړ شي، بیا خدای خبر چې جوړ شي.

یو وایې مریې دې یم، بل دې فکر وکړی چې په څومې اخستی دی.

یو وایې مریې دې یم، بل یې نو په بازار نه خرڅوی.

یو وار مرګی وای، خو بیا لیده وای.

یوه پر تناره خوری، یوه پر زنګانه خوری یوه چې کښېني بیا هله خوری، دا خواره نو څه خوری؟

یوه چاړه چې دوې کې، دا چاره به په پرې کی.

یوه کور خرڅاوه، بل په پور غوښته.

یوه دړه اور نه کا، دوه بنی کور.

یوه رښتیا رښتیا ویل، په سمه کښې یې ځای نه ؤ.

یوه ژرنده ښتله، بل یې لکی ښتله.

یوه سترګه پر دین، یوه پر دُنیا.

یوه شپه د مړ د مېږه سره هم تېرېږی.

یوه غونډی که هواره شي، ډېر خندکونه به ډک شي.

یوه کوه، یوه اوره.

یوه لوښت ناوکی، دوې لوښتې بې کوڅې.

یوه مېږو ښه تر سلو کونډو ښه ده.

یو، منه واچوه، تر بلې بیا خدای.

یوه کډه د بلې زړه کاږی.

یو بې خوری، بل ورته مری.

یو یې واهه، بل پرې په نازېده.

يو يې ګټي، سل يې ختمي.

يو يې ژنده ماتوي، بل يې پارچاو اړوي.

يويې بر وهي، بل يې ريښي.

يو يې سر وهي، بل يې پلي.

يو يې بزی پيايي، بل يې ګاډي ختمي.

يوې بلا بلې بلا ته ويل: اوخ.

يوې د غمه ژړل، بلې له خوشالۍ ورپورې خندل.

يوې پښې و بلې ته، ويل نه څم.

يوې ناوې اينګي کاوه، ښه يې زګيروی کاوه.

يه بايد يه وي، هو بايد هو!

ښې مې خوړې، سرې وينې ترې تلې.

PROPERTY OF ACKU 11326

۱۲۸

****
****
****
*****
***
*

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library